

การเพาะปลูกส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้ปุ๋ยธรรมชาติ (ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก) ผสมกับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ โดยเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ย เฉลี่ยครัวเรือนละ 500 บาท / ไร่ และเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีป้องกันศัตรูพืชเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,000 บาท / ไร่ ส่วนการใช้สัตว์ใช้งานและเครื่องจักรในการเกษตร พบว่าไม่มีครัวเรือนใดที่มีวัว-ควายไว้ใช้งานเอง มีเฉพาะรถไถขนาดเล็กจำนวน 15 ครัวเรือน พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกส่วนใหญ่มีปัญหาหน้าดินถูกชะล้าง และดินมีกรวดทราย เนื่องจากพื้นที่ดินเพาะปลูกบางส่วนอยู่บนทางลาดชันสู่เนินเขา และอยู่ไกลจากลำน้ำแจ้กออกไป การเพาะปลูกพืชของหมู่บ้านหนองแม่น่าจึงมีผลผลิตที่ค่อนข้างต่ำกว่าหมู่บ้านทานตะวัน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ดินเพาะปลูกอยู่ติดลำน้ำแจ้ก

คนในหมู่บ้านเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อการเกษตรจำนวน 10 ครัวเรือน และเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพทางการเกษตรจำนวน 52 ครัวเรือน ใช้แหล่งเงินเชื่อเพื่อการผลิตจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 45 ครัวเรือน หมู่บ้านนี้มีรถปิคอัพ (รถกระบะ) จำนวน 10 ครัวเรือน มีรถมอเตอร์ไซด์จำนวน 23 ครัวเรือน และมีรถจักรยานจำนวน 25 ครัวเรือน

คนที่อพยพไปทำงานนอกตำบล มีจำนวน 25 ครัวเรือน เป็นเพศชาย 16 คน และเพศหญิง 12 คน โดยทั้งหมดนี้ไปรับจ้างทำงานในสวนเกษตร และรีสอร์ท ซึ่งอยู่ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์

การศึกษา คนในหมู่บ้านที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนมีจำนวน 129 คน ส่วนคนในหมู่บ้านวัยผู้ใหญ่ที่มีได้ศึกษาต่อแล้ว มีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.6) จำนวน 166 คน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน จบระดับอนุปริญญา จำนวน 2 คน และจบระดับปริญญาตรีจำนวน 1 คน คนในหมู่บ้านที่อายุระหว่าง 14-50 ปี ที่ไม่รู้หนังสือ (เขียนชื่อตัวเองไม่ได้ และอ่านภาษาไทยไม่ได้) มีจำนวน 2 คน ส่วนคนที่พลาดโอกาสจากการศึกษาภาคบังคับ หรือในระบบโรงเรียน และได้รับบริการตามหลักสูตรของการศึกษานอกโรงเรียนมีจำนวน 7 คน ในด้านการฝึกอบรม ชาวบ้านเคยได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพด้านการเกษตรจำนวน 20 คน ได้รับการฝึกอบรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 15 คน ได้รับการฝึกอบรมด้านความมั่นคงของชาติจำนวน 10 คน และมีการฝึกอบรมแม่บ้านโภชนาการ จำนวน 15 คน

สุขภาพอนามัย คนในหมู่บ้านเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะไปรับบริการรักษาพยาบาลจากศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) มีคนในหมู่บ้านที่ได้รับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลจากรัฐบาล และได้รับการคุ้มครองด้านการรักษาพยาบาลภายใต้การประกันสุขภาพในโครงการ 30 บาทรักษาโรค จำนวน 200 คน และเมื่อเจ็บป่วยรุนแรง คนในหมู่บ้านจะไปรับบริการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลเขาค้อ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐ ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 26 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที

ในอดีตเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา หมู่บ้านมีปัญหาเสพติดค่อนข้างรุนแรง แต่ปัจจุบัน ผลจากการรณรงค์ของทางราชการ ทำให้ปัญหานี้อยู่ในระดับเบาบางลงไปมาก โดยยังหลงเหลือคนที่ยังติดยาบ้าอยู่อย่างน้อยจำนวน 3 คน เสพกัญชา จำนวน 8 คน และคิดสารระเหย จำนวน 2 คน มีการร่วมมือระหว่างชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ถึงพิษภัยยาเสพติด รณรงค์โดยใช้เสียงตามสาย มีการเดินขบวนเผ่าระว่างมิให้มีการค้าและเสพยา และชักชวนสนับสนุนให้มีการส่งผู้ติดยาเข้าบำบัดรักษา

4.1.2 ข้อมูลวิธีการดำเนินชีวิต และสภาพปัญหาของหมู่บ้าน

จากการจัดการประชุมชาวบ้านทั้ง 2 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านทานตะวัน และหมู่บ้านหนองแม่นา เมื่อวันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2545 ได้จัดให้มีการอภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของหมู่บ้าน และระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ได้ข้อมูลด้านการอาชีพ และการใช้แรงงานของหมู่บ้าน และการใช้ประโยชน์จากป่าของหมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 8, 9, 10 และ 11

หมู่บ้านทานตะวัน

1. การวิเคราะห์อาชีพ และแรงงานของหมู่บ้าน

ตารางที่ 8 กิจกรรมด้านอาชีพ และการใช้แรงงานในรอบปีของหมู่บ้านทานตะวัน

กิจกรรม / เพศ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ปลุกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข,ญ				←					→			
2. ปลุกข้าวไร่ ข,ญ						←				→		
3. ปลุกผัก (พริก, ผักกาด) ข,ญ			←									→
4. ปลุกหอม-เลียงไหม ข,ญ					←							→
5. ปลุกกะทกรก ข,ญ				←								→
6. บริการนักท่องเที่ยว ข										←		→
7. เลี้ยงเป็ด-ไก่ไว้บริโภค ข,ญ	←											→
8. เลี้ยงปลาไว้บริโภค ข,ญ						←						→
9. รับจ้างทั่วไป ได้แก่ รับจ้างปลุกผัก ทำงานก่อสร้าง เก็บพริก คายหญ้า ฯลฯ ข,ญ	←											→
10. รับจ้างทำงานบริการในเมือง เช่น กรุงเทพฯ และพัทยา ข,ญ	←											→

สัญลักษณ์

ข = แรงงานชาย

↔ = ทำงานต่อเนื่อง

ญ = แรงงานหญิง

↔ = ทำงานเป็นระยะๆ

ชาวบ้านหมู่บ้านทานตะวันทั้งเพศชาย และหญิงจะช่วยกันทำอาชีพทางการเกษตร คือ ทำไร่และปลุกผัก ซึ่งเป็นอาชีพหลัก โดยช่วงฤดูกาลเพาะปลูกจะอยู่ในช่วงตั้งแต่ฝนแรกไปจนถึงช่วงปลายฝน คือประมาณเดือนเมษายน จนถึงเดือนธันวาคม ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การเป็นลูกหาบ และขับรถรับจ้างเหมาส่งนักท่องเที่ยว จะทำเฉพาะแรงงานเพศชาย ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม จนถึงต้นเดือนธันวาคม

เท่านั้น ดังนั้นในช่วงที่เป็นฤดูแล้ง ไม่มีฝน และไม่ใช่อุตุกาลท่องเที่ยว ก็ตั้งแต่เดือนมกราคมเป็นต้นไป ชาวบ้านจะไปทำงานรับจ้างเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีทั้งงานรับจ้างในละแวกใกล้เคียงหมู่บ้าน และมีจำนวนไม่น้อยที่ไปหางานทำในกรุงเทพฯ และพัทยา

2. การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์จากป่าของหมู่บ้าน

ตารางที่ 9 กิจกรรมด้านการใช้ประโยชน์จากป่าในรอบปีของหมู่บ้านทานตะวัน

กิจกรรม / เพศ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. หานกขุนทอง ช			←				→					
2. หาไม้หอม ช	←											→
3. หาหน่อไม้ชาย-กิน ช,ญ						←			→			
4. หาเห็ดชาย-กิน ช,ญ					←				→			
5. ตัดไม้สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน ช	←											→
6. ล่าสัตว์ ได้แก่ นก หมูป่า ไก่ป่า กระรอก กระแต อีเห็น งู กระเจง และสัตว์ อื่นๆ ชาย-กิน ช	←											→
7. หาปลา-หอยในลำน้ำเข็ก ชาย-กิน ช,ญ	←		→	←								→
8. หาไข่มดแดง ชาย-กิน ช,ญ		←		→								
9. หาถั่วป่า ชาย-กิน ช		←		→								
10. เก็บลูกก่อชาย ช,ญ							←	→				
11. เก็บลูกเหม่งชาย ช							←	→				

สัญลักษณ์ ช = แรงงานชาย ← → = ทำงานต่อเนื่อง
 ญ = แรงงานหญิง ← → = ทำงานเป็นระยะๆ

จากตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่าชาวบ้านมีการพึ่งพิงป่าอย่างสูง ซึ่งดูเหมือนเป็นเรื่องปกติสำหรับชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เข็กป่าทั่วไป การใช้ประโยชน์จากป่าอย่างปกติ เช่น การหาหน่อไม้ หรือการเก็บเห็ด และการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างไม่ถูกต้อง หรือผิดกฎหมาย เช่น การขึ้นรังนกขุนทองเพื่อนำลูกนกไปขาย และการเก็บหาไม้หอม เช่น ไม้กฤษณา ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามนั้น จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก จากการสัมภาษณ์ และการพูดคุยกับชาวบ้าน ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์จากป่าอย่างผิดกฎหมายนั้น เกิดขึ้นจากแรงบีบคั้นที่รายได้ปกติจากการทำการเกษตรไม่เพียงพอ เนื่องจากพืชผลทางการเกษตรที่ผลิตได้นั้นมีน้อย บางครั้งมีราคาตกต่ำ อีกทั้งยังต้องอาศัยฤดูกาล ดังนั้นการพึ่งพิงรายได้จากการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อการเลี้ยง

ชีพของครอบครัวได้ตลอดปี แต่ผลสืบเนื่องจากการดำเนินคดีกับชาวบ้านที่กระทำผิดเพิ่มมากขึ้น และการวางกฎระเบียบเป็นข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้าน ทำให้ปัจจุบันการขึ้นรังนกขุนทองเพื่อนำลูกนกไปขาย และการหาไม้หอมได้ลดน้อยลงไปมากแล้ว แต่ก็ยังมีชาวบ้านส่วนหนึ่งยังลักลอบกระทำอยู่ ส่วนการหาหน่อไม้ เก็บเห็ด จับกบ หาดอย และจับปลาในลำน้ำเข็ก เป็นการพึ่งพิงจากป่าที่ชาวบ้านกระทำกันเป็นปกติ จนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินวิถีชีวิตของชาวบ้าน กบที่ชาวบ้านหาได้ส่วนมากจะเป็นกบหมื่น และกบทอง มีราคาขายกิโลกรัมละ 80 บาท ส่วนไข่มดแดงจะมีราคาขายที่ถ้วยละ 10 บาท

3. การวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน

ชาวบ้านหมู่บ้านทานตะวันได้สรุปปัญหาของหมู่บ้านได้ดังนี้

1. รายได้ของชาวบ้านจากการทำการเกษตรไม่เพียงพอกับรายจ่ายภายในครอบครัว
2. ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ทำให้ประสบภาวะขาดทุน
3. ราคาของปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืชมีราคาแพง บางครั้งไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้อปุ๋ย และยา ทำให้ได้ผลผลิตน้อยกว่าที่ควร
4. ชาวบ้านยังขาดความรู้ในด้านการทำการเกษตรที่ถูกต้อง เช่น การมุ่งหวังเร่งผลผลิต และเพิ่มผลผลิตจากการปลูกพืช ทำให้มีการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์มากเกินไป ซึ่งส่งผลให้ดินเสื่อมสภาพ แต่หากไม่ใช้ปุ๋ย ก็จะทำให้ได้ผลผลิตน้อย จึงไม่สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้ตามที่ต้องการ
5. ชาวบ้านขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการทำการเกษตรที่ทันสมัย
6. ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกเสื่อมสภาพ อันเนื่องมาจากการขาดความรู้ในการทำการเกษตรที่ถูกต้อง และขาดความรู้ในการป้องกันหน้าดินถูกชะล้าง
7. ขาดการส่งเสริมจากทางราชการ แม้ว่าจะมีนักวิชาการมาเยือนบ้าง แต่ก็ยังมิได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังเท่าที่ควร
8. งานรับจ้างในหมู่บ้าน หรือละแวกใกล้เคียงยังมีน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการ
9. ยังมีคนว่างงานอยู่เป็นจำนวนมาก
10. แรงบีบบังคับจากการขาดรายได้ หรือรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ทำให้ยังมีชาวบ้านบางคน หรือบางกลุ่มลักลอบทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น การหาไม้หอมไปขาย เป็นต้น

แนวทางในการแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน มีดังนี้

1. ควรมีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรจากทางราชการ
2. ทางราชการ หรือ อบต. น่าจะหาตลาดมารับผลผลิตทางการเกษตรให้ต่อเนื่อง
3. ชาวบ้านมีความต้องการที่จะรับการฝึกอบรม หรือดูงาน ซึ่งควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความรู้ด้านการทำการเกษตร และการประกอบอาชีพอื่นๆ ให้มากขึ้น
4. ต้องมีการสร้างงานในชุมชนอยู่ตลอดเวลา เพื่อคนว่างงานจะได้ลดจำนวนลง

5. ขยายเขตไฟฟ้าเข้าพื้นที่ทำกินอย่างทั่วถึง เพื่อจะสามารถใช้เครื่องมือที่ทันสมัย จนสามารถเพิ่มผลผลิตได้อย่างที่ต้องการ

หมู่บ้านหนองแม่นา

1. การวิเคราะห์อาชีพ และแรงงานของหมู่บ้าน

ตารางที่ 10 กิจกรรมด้านอาชีพ และการใช้แรงงานในรอบปีของหมู่บ้านหนองแม่นา

กิจกรรม / เพศ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ปลุกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข,ญ				←						→		
2. ปลุกข้าวไร่ ข,ญ						←					→	
3. ปลุกผัก (พริก, ผักกาด) ข,ญ			←								→	
4. ปลุกหม่อน-เลี้ยงไหม ข,ญ				←								→
5. ปลุกกะทกรก ข,ญ				←								→
6. บริการนักท่องเที่ยว ข										←		→
7. เลี้ยงเป็ด-ไก่ไว้บริโภค ข,ญ	←											→
8. เลี้ยงปลาไว้บริโภค ข,ญ						←						→
9. เลี้ยงจิ้งหรีด ข			←							→		
10. ทำชาใบหม่อน ญ					←					→		
11. ทำไม้กวาด ข,ญ	←	→										
12. รับจ้างทั่วไป ได้แก่ รับจ้าง ปลุกผัก เก็บพริก ถางไร่ ฯลฯ ข,ญ	ตัดผัก เก็บ พริก	ตัดผัก เก็บ พริก	ถาง ไร่	หัก ข้าว โพด	ตัด หม่อน	เลี้ยง ไหม	ปลุก ผัก	ทยอย ข้าว	คั่วนา	เกี่ยว ข้าว	สี ข้าว โพด	สี ข้าว
13. รับจ้างทำงานบริการใน เมือง เช่น กรุงเทพฯ และพัทยา ข,ญ	←											→

สัญลักษณ์

ข = แรงงานชาย

← → = ทำงานต่อเนื่อง

ญ = แรงงานหญิง

← → = ทำงานเป็นระยะๆ

ชาวบ้านหมู่บ้านหนองแม่นาทั้งเพศชาย และหญิงจะช่วยกันทำอาชีพทางการเกษตร คือ ทำไร่ และปลุกผัก ซึ่งเป็นอาชีพหลัก โดยช่วงฤดูกาลเพาะปลูกจะอยู่ในช่วงตั้งแต่ฝนแรกไปจนถึงช่วงปลายฝน ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การเป็นลูกหาบ และขับรถรับจ้างเหมาส่งนักท่องเที่ยว จะทำเฉพาะแรงงานเพศชาย ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม จนถึงต้นเดือนธันวาคมเท่านั้น กลุ่มแม่บ้านของหมู่บ้านหนองแม่นามีการรวมตัวกันทำชาใบหม่อน และทำไม้กวาดจากต้นหญ้าไม้กวาด ซึ่งช่วยให้มีรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง ชาวบ้านที่มี

เพื่อนำลูกนกไปขาย และการหาไม้หอมได้ลดน้อยลงไปมากแล้ว แต่ก็ยังมีชาวบ้านส่วนหนึ่งยังลักลอบกระทำอยู่ ซึ่งบางครั้งพบว่าเป็นชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นลักลอบเข้ามาในป่าบริเวณนี้ เนื่องจากอยู่ใกล้แนวเขตอุทยาน จึงยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ป่า และพืชพรรณอยู่มาก ส่วนการหาหน่อไม้ เก็บเห็ด หาหอย และจับปลาในลำน้ำแจ็ก เป็นการพึ่งพิงจากป่าที่ชาวบ้านกระทำกันเป็นปกติ จนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินวิถีชีวิตของชาวบ้าน นอกจากนี้ชาวบ้านหนองแม่นายังเก็บต้นหญ้าไม้กวาด ซึ่งขึ้นอยู่ตามธรรมชาติเป็นแนวริมลำน้ำแจ็กเพื่อนำไปทำเป็นไม้กวาดอีกด้วย

3. การวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน

ชาวบ้านหมู่บ้านหนองแม่นาได้สรุปปัญหาของหมู่บ้าน ได้ดังนี้

1. รายได้ของชาวบ้านจากการทำการเกษตรไม่เพียงพอกับรายจ่ายภายในครอบครัว
2. ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และไม่คงที่ ทำให้ประสบภาวะขาดทุน
3. พื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอที่จะผลิตผลผลิตได้ตามต้องการ
4. ต้นทุนการผลิตสูง เช่น ค่าปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืชมีราคาแพง
5. สภาพพื้นดินเป็นดินเปรี้ยว ไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์เท่าที่ควร ทำให้ปลูกพืชได้ผลผลิตน้อย
6. พื้นที่เพาะปลูกอยู่ห่างไกลจากลำน้ำแจ็กซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญออกไป จึงไม่สามารถใช้น้ำได้อย่างเต็มที่ ผลผลิตจึงได้น้อยกว่าที่ควร
7. การเลี้ยงสัตว์บางชนิดเลี้ยงยาก ต้องใช้เทคนิคพิเศษ และฤดูกาลที่เหมาะสม เช่น จิ้งหรีด
8. ไม้กวาด และซาใบหม่อน ยังมีตลาดรองรับน้อย จึงยังคงมีรายได้จากการขายน้อยอยู่
9. ชาวบ้านยังขาดความรู้ด้านเทคนิคทางการทำการเกษตร
10. มีชาวบ้านที่ยังไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองอีกจำนวนมาก ซึ่งต้องทำงานรับจ้างต่างไร่ที่มีรายได้น้อย
11. เศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้กระทบกระเทือนต่อชาวบ้านที่ยากจนไปด้วย

แนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน มีดังนี้

1. ทางราชการควรมีส่วนช่วยในการประกันราคาพืชผลให้คงที่
2. ต้องการให้นักวิชาการเกี่ยวกับดิน เข้ามาช่วยให้ความรู้ และให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ซึ่งไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช
3. ต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดสรรที่ทำกินเพิ่มเติมให้กับผู้ที่ยังไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีที่ดิน แต่ไม่เพียงพอต่อการผลิตพืชผล
4. ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยหาตลาดรองรับสินค้าเพื่อให้ได้รายได้อย่างต่อเนื่อง

อาชีพด้านการบริการนักท่องเที่ยวของชาวบ้าน

ชาวบ้านหมู่บ้านทานตะวัน และหมู่บ้านหนองแม่นามีอาชีพเสริมในการบริการนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง (หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ ส.ส. 8 (หนองแม่นา))ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

เที่ยว (ประมาณปลายเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนธันวาคม) โดยมีเจ้าหน้าที่อุทยานฯ เป็นผู้ดำเนินการจัดคิวการให้บริการ ซึ่งในทุกปีก่อนจะถึงช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณ 2 เดือน ชาวบ้านที่ประสงค์จะมาทำงานบริการนักท่องเที่ยว จะต้องมาขึ้นทะเบียนที่อุทยานฯ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะมาขึ้นทุ่งโนนสน ซึ่งทางอุทยานฯ อนุญาตให้ท่องเที่ยวได้ในช่วงปลายเดือนตุลาคม จนถึงกลางเดือนธันวาคมเท่านั้น การเดินทางขึ้นทุ่งโนนสนมีระยะทางไกลโดยจะต้องนั่งรถยนต์ประมาณ 16 กิโลเมตร และเดินเท้าขึ้นไปอีกประมาณ 20 กิโลเมตร ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการให้บริการจากชาวบ้าน โดยชาวบ้านจะทำงานรับจ้างบริการ ดังนี้

1. การเป็นลูกหาบ ได้อัตราค่าจ้าง 300 บาท / วัน ซึ่งทางอุทยานฯ ได้กำหนดน้ำหนักของสัมภาระไว้ไม่เกิน 25 กิโลกรัม / คน การรับจ้างหาบสัมภาระจะเป็นการเดินทางขึ้นทุ่งโนนสนเท่านั้น ซึ่งจะใช้เวลาท่องเที่ยวประมาณ 3 วัน ลูกหาบจะเดินทางไปพร้อมกับนักท่องเที่ยว และพักค้างแรมบนทุ่งโนนสน ซึ่งจะต้องให้การบริการแก่นักท่องเที่ยวตลอดการเดินทาง เช่น กางเต็นท์ ประกอบอาหาร กำจัดขยะ ดูแลทรัพย์สิน และให้ความปลอดภัย การเดินทางขึ้นทุ่งโนนสนครั้งหนึ่งๆ ลูกหาบจะได้ค่าจ้าง 900 บาท ซึ่งเมื่อรวมค่าทริปที่ได้จากนักท่องเที่ยวแล้ว ลูกหาบอาจมีรายได้มากกว่า 1,000 บาท / ครั้ง

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ชาวบ้านหมู่บ้านทานตะวันได้ขึ้นทะเบียนเป็นลูกหาบ 23 คน และชาวบ้านหมู่บ้านหนองแม่เฒ่าได้ขึ้นทะเบียนเป็นลูกหาบ 12 คน นอกจากนี้ยังมีลูกหาบซึ่งเป็นชาวบ้านหมู่บ้านอื่น เช่น หมู่บ้านมุกโด และหมู่บ้านมาตุลี อีกจำนวนหนึ่งประมาณ 10 คน

2. การขับรถยนต์รับจ้างเหมา สำหรับการเดินทางขึ้นสู่ทุ่งโนนสน จะต้องนั่งรถยนต์ไปประมาณ 16 กิโลเมตร ซึ่งชาวบ้านจะได้ค่าจ้างเหมาเที่ยวละ 1,400 บาท (ไป-กลับ) การเดินทางของนักท่องเที่ยวในขากลับ จะต้องนัดวันที่ต้องการให้รถยนต์มารับ ส่วนการเดินทางไปแก่งวังน้ำเย็น มีระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว ซึ่งชาวบ้านจะได้ค่าจ้างเหมาเที่ยวละ 600 บาท (ไป-กลับ) การขับรถยนต์รับจ้างเหมา จะใช้รถยนต์กระบะที่ชาวบ้านมี ซึ่งจะมีกฎเกณฑ์การขึ้นทะเบียน และจัดคิวเช่นเดียวกับชาวบ้านที่เป็นลูกหาบ

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ชาวบ้านหมู่บ้านทานตะวันได้ขึ้นทะเบียนขับรถยนต์รับจ้างไว้ 5 คัน ส่วนชาวบ้านหมู่บ้านหนองแม่เฒ่าได้ขึ้นทะเบียนขับรถยนต์รับจ้างไว้ 2 คัน นอกจากนี้ยังมีรถยนต์ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ซึ่งมีรถยนต์กระบะส่วนตัวขึ้นทะเบียนไว้อีกจำนวน 2 คัน

การวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหของการให้บริการนักท่องเที่ยว

ชาวบ้านหมู่บ้านทานตะวันและหมู่บ้านหนองแม่เฒ่าได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและสรุปได้ดังนี้

1. การจัดคิวลูกหาบ และคิวรถยนต์ยังไม่ยุติธรรม เนื่องจากบางครั้งเจ้าหน้าที่อุทยานฯ มีการให้คิวกับพวกพ้องของตนก่อน ทำให้ชาวบ้านบางคนไม่เคยถูกเรียกคิว หรือได้คิวน้อยกว่าที่ควรจะเป็น
2. บางครั้งลูกหาบต้องแบกสัมภาระของนักท่องเที่ยวเกินกว่า 25 กิโลกรัม โดยเฉพาะในช่วงที่นักท่องเที่ยวมาากๆ ทำให้บั้นทอนสุขภาพร่างกายของลูกหาบ อีกทั้งยังกระทบกระเทือนถึงการเรียกคิวของลูกหาบผู้อื่น

3. ชาวบ้านผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวขาดความสามัคคี และมีน้ำใจต่อกัน ซึ่งบางครั้งมีการแย่งกันบริการนักท่องเที่ยว
4. ชาวบ้านผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวยังขาดความรู้ที่จะสื่อสารกับนักท่องเที่ยว
5. การให้บริการนักท่องเที่ยวเกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นเกินไป ทำให้ชาวบ้านยังได้รายได้จากการท่องเที่ยวน้อยกว่าที่ควร ซึ่งชาวบ้านบางคนไม่เคยถูกเรียกคิวเลย
6. การแบกสัมภาระนักท่องเที่ยวของลูกหาบขึ้นหุง โหนดในระหว่างทางไกลเป็นงานที่ต้องใช้แรงงาน และกำลังกายมาก มีความยากลำบากพอสมควร แต่ชาวบ้านไม่มีทางเลือกอื่น
7. ยังมีจุดท่องเที่ยวที่ชาวบ้านจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวไม่น้อยเกินไป โดยเฉพาะลูกหาบได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่หุง โหนดสนแต่เพียงจุดเดียว

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการให้บริการนักท่องเที่ยว มีดังนี้

1. อุทยานแห่งชาติหุงแสดงหลวงควรตั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับการให้บริการนักท่องเที่ยว และปฏิบัติตามระเบียบอย่างชัดเจน และมีความยุติธรรมแก่ชาวบ้านทุกคนอย่างเสมอภาคกัน
2. ผู้ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวควรเป็นสมาชิกของหมู่บ้านซึ่งเขาเคยได้ประจำเท่านั้น ไม่ควรเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีเงินเดือนประจำอยู่แล้ว
3. ควรมีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่ชาวบ้านสามารถมีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยวได้ตลอดปี เพื่อชาวบ้านจะได้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง
4. ควรมีการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นโดยนักวิชาการแก่ชาวบ้าน เพื่อชาวบ้านจะได้มีความรู้ และสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น
5. ควรมีการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวบริเวณอุทยานแห่งชาติหุงแสดงหลวงให้เป็นแก่นสารมั่นคง และยั่งยืน เพื่อความสามัคคีของหมู่คณะ และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น

4.1.3 ข้อมูลองค์ความรู้ของท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านทานตะวัน และหมู่บ้านหนองแม่เฒ่า

หมู่บ้านทานตะวัน และหมู่บ้านหนองแม่เฒ่าอยู่ในเขตอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งในอดีตประมาณ 20 ปีก่อน เป็นพื้นที่อยู่อาศัยและทำมาหากินของชาวเขาเผ่าม้ง และชาวเขาเผ่าต่างๆ เขาค้อเป็นส่วนหนึ่งของทิวเขาเพชรบูรณ์ ซึ่งเมื่อก่อนมี “ด้นค้อ” พืชตระกูลปาล์ม มีลักษณะคล้ายต้นตาลขึ้นอยู่มากมาย อันเป็นที่มาของชื่อ “เขาค้อ” เนื่องจากเป็นพื้นที่สูง ภูมิอากาศของเขาค้อจึงหนาวเย็นในเวลากลางคืน (อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 5-8 องศาเซลเซียส) และเย็นสบายในเวลากลางวัน (อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 15-20 องศาเซลเซียส) ในฤดูร้อนจะไม่ร้อนจัด ส่วนในฤดูฝนจะมีช่วงเวลายาวนานกว่าพื้นราบ คือ ประมาณเดือนเมษายน ถึงเดือนกันยายน เขาค้อในอดีตเป็นป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์ เต็มไปด้วยสัตว์ป่าที่ดุร้าย และเป็นแหล่งของไข้ป่า แต่ในปัจจุบันพื้นที่ภูเขาในเขาค้อจำนวนมากได้กลายเป็นภูเขาหัวโล้น เนื่องจากพื้นที่นี้เมื่อประมาณ 30 ปีก่อนเป็นพื้นที่พุทธศาสนา มีการสู้รบระหว่างผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งทางการเมืองหลายกลุ่มที่เรียกว่า “ผู้ก่อการร้าย

คอมมิวนิสต์(ผก.)” กับฝ่ายรัฐบาล จนเรียกพื้นที่นี้ว่า “พื้นที่สีแดง” และเมื่อการสู้รบเริ่มสงบลง และผก. เริ่มหมดไปจากพื้นที่ ได้เรียกพื้นที่นี้ว่า “พื้นที่สีชมพู” ซึ่งได้มีลำดับของเหตุการณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งบ้านเรือนของหมู่บ้านทานตะวัน และหมู่บ้านหนองแม่นา ดังนี้

- ปี พ.ศ. 2511 - เขาค้อที่เคยเจียบสงบ ได้กลายเป็นดินแดนแห่งการสู้รบ โดย ผกค. ได้เข้ายึดพื้นที่รอยต่อ 2 จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเพชรบูรณ์ ฝ่าย ผกค. ได้สร้างฐานที่มั่นและสถานที่สำคัญหลายแห่งในพื้นที่เขาค้อ เช่น ที่เก็บเสบียง และครกพลังน้ำที่บริเวณน้ำตกศรีดิษฐ์ ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลก็ได้ส่งกำลังทหาร ไปสร้างฐานที่มั่นเช่นกัน โดยการสร้างถนนควบคู่ไปกับการสู้รบ เช่น ถนนสายทุ่งสมอ-แคมป์สน และถนนสายเขาค้อ-แคมป์สน เป็นต้น
- 16 ต.ค. 2516 - รัฐบาลได้ทำการปฏิวัติรัฐประหาร การใช้พลังมวลชนเดินขบวนต่อต้านรัฐบาลของนักศึกษา ประชาชน และการปราบปรามโดยรัฐบาลเป็นเหตุให้นักศึกษา และประชาชนถูกฆ่าตายเป็นจำนวนมาก ทำให้นักศึกษา และปัญญาชนหนีเข้าป่าบริเวณพื้นที่ของภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจำนวนมาก จึงเป็นโอกาสที่ฝ่าย ผกค. ได้ใช้นักศึกษาเป็นเครื่องมือในการทำงานต่อต้านรัฐบาล โดยมีชาวเขาเผ่าต่างๆ เป็นแนวร่วม
- ปลายปี พ.ศ. 2516 - ได้มีการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจกิจการพลเรือน ดำรง ทหาร (พ.ด.ท.) 1617 ขึ้น โดยมี ร.อ.วัลลภ ผลโภค เป็นผู้บัญชาการ มีศูนย์บัญชาการอยู่ที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อทำงานกวาดล้างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์
- ปี พ.ศ. 2524 - ผู้บัญชาการ พ.ด.ท. 1617 ได้มีคำสั่งให้กวาดล้าง ผกค. ในเขตพื้นที่ตำบลหนองแม่นา ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ คือ เป็นแหล่งผลิตเสบียงอาหาร โรงพยาบาล และโรงเรียนของ ผกค. โดยส่งกำลังพลทหารพรานจากกองร้อยทหารพรานที่ 342 – 347 – 352 – 355 ของกองทัพนาคที่ 3 ซึ่งมี ร.ต.ไพบุลย์ บุญรอด เป็นผู้บัญชาการชุดควบคุมกำลังพล จ.ส.อ. ทองแดง บุญญานุสนธิ์ จ.ส.อ. ทวีป ศิริรักษา จ.ส.อ. ถวิล อินทร์กรอง และ จ.ส.อ. อุทิศ เป็นผู้บัญชาการกองร้อย รวมทั้งมีกำลังพลทหารราบจากค่ายวชิระ จังหวัดตาก อีกประมาณ 300 นายเข้าร่วมรบ
- 15 ก.พ. 2524 - ชุดกำลังพลทหารพรานทั้ง 4 กองร้อยได้รับคำสั่งให้ขึ้นปฏิบัติการในเขตพื้นที่ตำบลหนองแม่นา โดยเดินทางเท้าขึ้นไปทางทิศใต้ และทิศตะวันตกของพื้นที่ คือ เขตตำบลวังโป่ง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ และตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้เวลาเดินเท้าทั้งหมด 5 วัน
- 20 ก.พ. 2524 - เวลา 1.00 น. ของวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2524 ชุดกำลังพลทั้ง 4 กองร้อยได้เข้าปิดล้อม ผกค. ที่บ้านหลักชัย ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เวลา 5.30 น. ได้เข้าโจมตีสู้รบกับ ผกค. โดยการนำกำลังของ จ.ส.อ. ทองแดง บุญญานุสนธิ์ และ จ.ส.อ. ทวีป ศิริรักษา เป็นผู้บัญชาการกองร้อยคุมกองทัพนาค

และ จ.ส.อ. ถวิล อินทร์กรอง กับ จ.ส.อ. อุทิศ เป็นผู้บัญชาการกองร้อยคุมกำลังป้องกันหลัง การสู้รบในครั้งนี้ ชุดกำลังพลทหารพรานได้เสียชีวิตไป 4 นาย อีกทั้งมีทหารพรานบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งของผู้เสียชีวิตก็คือผู้บัญชาการกองร้อยทั้ง 2 คน คือ จ.ส.อ. ทองแดง บุญญานุสนธิ์ และ จ.ส.อ. ทวีป ศิริรักษา ซึ่งหลังจากที่ได้เสียชีวิตได้มีการสถาปนาศพของ จ.ส.อ. ทั้งสองคนให้ได้ยศเป็นพันตรี

เวลา 8.00 น. ทหารราบของค่ายวชิระ ได้นำกำลังพลทางเฮลิคอปเตอร์มาสนับสนุนช่วยเหลือพื้นที่ จำนวน 300 นาย

ผลการสู้รบในครั้งนี้ ชุดกำลังพลทหารพรานสามารถยึดพื้นที่ของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) เอา ไว้ได้ โดยมี ผกค. เข้ามอบตัวจำนวน 20 คน

- มีนาคม 2525 - นับจากวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2524 การโจมตี การสู้รบปะทะกันระหว่างกำลังพลทหารพราน และ ผกค. ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก กองทัพภาคที่ 3 จึงมีคำสั่งให้จัดตั้งหมู่บ้านทหารพราน และหมู่บ้านราษฎรอาสาขึ้นในพื้นที่ โดยกรมอาสาสมัครทหารพรานที่ 3007 ได้รับคำสั่งให้คัดเลือกกำลังพลมาสร้างหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งหมู่บ้านก็เพื่อรองรับโครงการปลดปล่อยทหารพรานเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง และเพื่อยกระดับสังคมให้กับเหล่าทหารพราน โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนคือ กองอำนวยการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก กองทัพภาคที่ 3 และกองพันทหารที่ 4 มี พล.อ. สายหยุด เกิดผล เป็นผู้บัญชาการ
- 17 มี.ค. 2525 - เริ่มก่อสร้างหมู่บ้านทหารพราน ซึ่งก็คือ หมู่บ้านหนองแม่นา การก่อตั้งหมู่บ้านในครั้งนี้แรกมีจำนวน 52 หลังคาเรือน
- เมษายน 2526 - เริ่มก่อสร้างหมู่บ้านราษฎรอาสา ซึ่งก็คือ หมู่บ้านทานตะวัน การก่อตั้งหมู่บ้านในครั้งนี้แรกมีจำนวน 50 หลังคาเรือน

ประวัติผู้นำของหมู่บ้าน

หมู่บ้านทานตะวัน มีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2526 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านจำนวน 3 คน คือ

1. นายเกลี้ยง วงศ์ศิริ	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2526 – พ.ศ. 2539
2. นายพร ลือชา	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2541
3. นายบรรพต ร่องจิก	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2541 – ปัจจุบัน

หมู่บ้านหนองแม่นา มีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2525 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านจำนวน 7 คน คือ

1. นายโพธิ์ มีสุข	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2525 – พ.ศ. 2526
2. นายทวี สีนาค	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2526 – พ.ศ. 2529
3. นายเหมือน บุญเรืองฤทธิ์	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2529 – พ.ศ. 2531

4. นายชายแดน พิมพ์เสนา	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2531 – พ.ศ. 2532
5. นายสังวาลย์ แก้วไพบูลย์	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2532 – พ.ศ. 2533
6. นายเจน จันทาคำ	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2533 – พ.ศ. 2545
7. นายสุรินทร์ สุขมี	ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2545 – ปัจจุบัน

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บริเวณใกล้เคียงหมู่บ้านทานตะวัน และหมู่บ้านหนองแม่นา ซึ่งอยู่ในวิสัยที่ชาวบ้านสามารถนำพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมได้ มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง และอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง คือบริเวณแก่งบางระจัน (ภาพที่ 19) ซึ่งนักวิจัยท้องถิ่น (ชาวบ้าน) ได้ทำการสำรวจเส้นทางและกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติของท้องถิ่นบริเวณแก่งบางระจันซึ่งอยู่ติดแนวเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงเอาไว้แล้ว (ภาพที่ 20 และภาพผนวกที่ 1) ได้แก่สถานที่ดังต่อไปนี้

1. ทุ่งแสลงหลวง อยู่ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เป็นที่ราบทุ่งหญ้าแบบสะวันนาที่มีไม้ยืนต้นขึ้นอยู่ห่างๆ มีเนื้อที่ประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,250 ไร่ ชนิดของหญ้าในทุ่งแสลงหลวงมีมากมายหลายชนิด เช่น หญ้านกยูง หญ้าเพ็ก และหญ้าขนไก่อ้อย อีกทั้งยังมีพันธุ์ไม้ดอกที่สวยงามหลายชนิด เช่น กระดุมเงิน บัวโป่งนัง หญ้าดอกคำ เป็นต้น ในราวเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคมของทุกปี จะเกิดไฟป่าไหม้ลามทุ่งหญ้า และหญ้าจะขึ้นระบัดใหม่ในช่วงต้นฤดูฝน ในช่วงนี้ทุ่งหญ้าจะมีสีเขียวจีเหมือนพรมขนาดใหญ่สุดลูกตา โอบล้อมด้วยภูเขาสูงเป็นฉากหลังที่สวยงามมาก จึงเหมาะกับการนั่งรถยนต์ หรือขี่จักรยานชมวิว

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำชมธรรมชาติโดยการขับรถยนต์ หรือขี่จักรยานนำเที่ยวได้ตลอดปี

ข้อจำกัด ชาวบ้านส่วนน้อยที่มีรถยนต์รับจ้างเหมา หรือมีกิจการให้เช่าจักรยานเท่านั้นที่มีส่วนร่วมได้ แต่ส่วนใหญ่ักท่องเที่ยวก็ไม่นิยมใช้บริการจากชาวบ้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนมากมีรถยนต์ หรือจักรยานส่วนตัว ซึ่งสามารถขับขี่เที่ยวได้ด้วยตนเอง

2. ทุ่งนางพญา อยู่ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีลักษณะเป็นทุ่งหญ้าสะวันนาเช่นเดียวกัน แต่มีต้นสนสองใบขึ้นอยู่ในทุ่งหญ้าดูหนาแน่นกว่า มีพื้นที่ประมาณ 5 ตารางกิโลเมตร และอยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ส.ถ. 8 (หนองแม่นา) ประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งการเดินทางจะต้องอาศัยรถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง พื้นที่โดยรอบของทุ่งนางพญาเป็นป่าสนเขา และป่าดงดิบ ซึ่งจะเห็นวิวทิวทัศน์ของป่าที่สวยงามเป็นระยะๆ ในขณะที่นั่งรถยนต์เข้าไป บริเวณกลางทุ่งนางพญามีบึงธรรมชาติขนาดเล็ก ซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจ และเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของสัตว์ป่า บริเวณทุ่งนางพญามีทัศนียภาพของต้นสนที่สวยงาม และมีลมพัดเย็นสบาย จึงเหมาะกับการปิกนิก หรือตั้งค่ายพักแรม แต่ก็ยังเป็นจุดที่สามารถเดินทางไป-กลับภายในวันเดียวได้

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำชมธรรมชาติโดยการขับรถยนต์ หรือขี่จักรยานนำเที่ยวได้ตลอดปี

ข้อจำกัด ชาวบ้านส่วนน้อยที่มีรถยนต์รับจ้างเหมา หรือมีกิจการให้เช่าจักรยานเท่านั้นที่มีส่วนร่วมได้ แต่ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวก็ไม่นิยมใช้บริการจากชาวบ้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนมากมีรถยนต์ หรือจักรยานส่วนตัว ซึ่งสามารถขับขี่เที่ยวได้ด้วยตนเอง

3. แก่งวังน้ำเย็น อยู่ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ตั้งอยู่ห่างจากที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ส.ส. 8 (หนองแม่นา) ประมาณ 5 กิโลเมตร หน้าแก่งกว้างประมาณ 40-50 เมตร ยาวหลายร้อยเมตร ประกอบด้วยแก่งหินขนาดใหญ่หลายแก่งเป็นหินสีดำมัน และค่อนข้างลื่น แต่ละแก่งเป็นวังน้ำลึก และน้ำไหลแรง ไม่เหมาะสมกับการเล่นน้ำ แต่ในช่วงหน้าแล้งที่น้ำน้อย ก็สามารถเล่นน้ำในบริเวณวังน้ำใกล้ๆ ได้ รอบๆ แก่งมีสภาพเป็นป่าดิบชื้นที่มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น ทำให้ได้บรรยากาศที่ร่มรื่น เหมาะสมกับการพักผ่อน ปิกนิก หรือตั้งค่ายพักแรม

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำชมธรรมชาติโดยการขับรถยนต์ หรือขี่จักรยานนำเที่ยวได้ตลอดปี

ข้อจำกัด ชาวบ้านส่วนน้อยที่มีรถยนต์รับจ้างเหมา หรือมีกิจการให้เช่าจักรยานเท่านั้นที่มีส่วนร่วมได้ แต่ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวก็ไม่นิยมใช้บริการจากชาวบ้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนมากมีรถยนต์ หรือจักรยานส่วนตัว ซึ่งสามารถขับขี่เที่ยวได้ด้วยตนเอง

4. ทุ่งนา ผกค. อยู่ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เป็นพื้นที่ลุ่มเชิงเขาอยู่ริมทุ่งแสลงหลวง มีลักษณะเป็นทุ่งหญ้าที่หลงเหลือร่องรอยของทุ่งนาเก่า เนื่องจากในอดีตพื้นที่จุดนี้ถูกเลือกให้เป็นแปลงนาปลูกข้าว เพื่อใช้เป็นฐานผลิตอาหารที่สำคัญให้กับสมาชิกของผู้อพยพชาวยุโรป (ผกค.) ในช่วงยุทธภูมิเขาค้อ ผกค. ในสมัยนั้นได้จัดจากระบบชลประทาน โดยขุดคลองระบายน้ำจากคลองตาพระขาวสู่แม่น้ำโขงได้อย่างน่าทึ่ง ฐานผลิตอาหารแห่งนี้ถูกกองกำลังทหารกองทัพภาคที่ 3 ใช้ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก และทำลายฐานที่มั่นแห่งนี้ลงได้ในปี พ.ศ. 2524 ทุ่งนา ผกค. อยู่บนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ซึ่งแยกจากเส้นทางหลักบริเวณขอบทุ่งแสลงหลวงประมาณ 500 เมตร ในช่วงปลายทางของเส้นทางศึกษาธรรมชาตินี้ จะปรากฏกระท่อมของ ผกค. ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของ ผกค. ในสมัยนั้น บริเวณกระท่อม และภายในกระท่อมถูกออกแบบไว้สำหรับป้องกัน และหนีศัตรู เช่น มีบังเกอร์หลบภัย และพื้นที่กระท่อมมีช่องเปิดไว้สำหรับหลบหนีเข้าป่าด้วย

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำชมธรรมชาติโดยการขับรถยนต์ หรือขี่จักรยานนำเที่ยวได้ตลอดปี ซึ่งจุดนี้ชาวบ้านสามารถเป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวในอดีตได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงในพื้นที่

ข้อจำกัด ชาวบ้านส่วนน้อยที่มีรถยนต์รับจ้างเหมา หรือมีกิจการให้เช่าจักรยานเท่านั้นที่มีส่วนร่วมได้ แต่ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวก็ไม่นิยมใช้บริการจากชาวบ้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนมากมีรถยนต์ หรือจักรยานส่วนตัว ซึ่งสามารถขับขี่เที่ยวได้ด้วยตนเอง

5. ทุ่งโนนสน อยู่ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เป็นทุ่งหญ้าสะวันนาสลับกับป่าสนเขา ทุ่งโนนสนเป็นดินแดนแห่งพรรณไม้ถิ่นเดียวที่มีดอกที่สวยงาม เช่น คุสิตา สร้อยสุวรรณ ทิพย์เกสร หยาดน้ำค้าง และพืชสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นต้น พันธุ์ไม้อื่นบนทุ่งโนนสนก็มีดอกสวยงามเช่นกัน เช่น กระดุมเงิน หญ้าบัว กระเจียว เทียน มณฑิรทอง กุหลาบขาว และกุหลาบแดง เป็นต้น ซึ่งพรรณไม้ดอกที่สวยงามนี้จะพบมากในช่วงปลายฝนต้นหนาว ประมาณปลายเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม ทุ่งโนนสนอยู่ห่างจากที่ทำการ

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ ส.ล.8 (หนองแม่นา) ประมาณ 36 กิโลเมตร โดยจะต้องนั่งรถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อเข้าไปประมาณ 16 กิโลเมตร และเดินเท้าเข้าไปอีกประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นการเดินทางระยะไกล ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการให้บริการท่องเที่ยวจากชาวบ้านเท่านั้น

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้ให้บริการรถยนต์จ้างเหมา รับ-ส่ง และให้บริการโดยการเป็นลูกหาบ และนำทางนักท่องเที่ยวขึ้นทุ่งโนนสนได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

ข้อจำกัด ถึงแม้นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องพึ่งพาชาวบ้านโดยการจ้างเป็นลูกหาบ หรือจ้างรถยนต์เหมารับ-ส่ง แต่การขึ้นทุ่งโนนสนก็สามารถทำได้ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ คือในฤดูกาลท่องเที่ยวช่วงปลายเดือนตุลาคม ถึงต้นเดือนธันวาคมเท่านั้น ซึ่งการจำกัดช่วงเวลาท่องเที่ยวก็มีความสำคัญ และจำเป็นเพื่อการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติบนทุ่งโนนสน แต่ก็ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ที่จำกัด ไม่สามารถมีรายได้เสริมตลอดปีได้

6. แก่งบางระจัน (ภาพที่ 21) เป็นทางผ่านของลำน้ำเจ๊ก อยู่ติดแนวเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ห่างจากหมู่บ้านหนองแม่นาประมาณ 800 เมตร แก่งบางระจันเป็นแก่งขนาดใหญ่ หน้าแก่งกว้างประมาณ 80-100 เมตร มีความยาวประมาณ 700 เมตร ประกอบด้วยแก่งหิน และก้อนหินขนาดใหญ่มากมายสีน้ำตาลแดง น้ำที่ไหลผ่านแก่งเป็นน้ำไหลเอื่อย ไม่รุนแรง เหนือแก่งมีสภาพเป็นลำน้ำนิ่งไหลช้า ซึ่งสามารถพายเรือทวนน้ำขึ้นไปได้ประมาณ 7 กิโลเมตร โดย 2 ผังลำน้ำมีสภาพเป็นป่าดงดิบที่อุดมสมบูรณ์ ได้บรรยากาศที่ร่มรื่นมาก บริเวณลำน้ำยังสามารถศึกษาธรรมชาติได้หลายรูปแบบ เช่น ศึกษาพันธุ์ไม้ ส่องนก และดูผีเสื้อ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด จึงเหมาะสมกับการพักผ่อน และการพายเรือศึกษาธรรมชาติ

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำเที่ยว และให้บริการพายเรือล่องลำน้ำได้ ซึ่งสามารถกระทำได้ตลอดทั้งปี

ข้อจำกัด นักท่องเที่ยวจำนวนน้อยมากที่แวะเข้ามาเที่ยวที่จุดนี้ ชาวบ้านยังมีขีดจำกัดในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจุดนี้ด้วยตัวเอง อีกทั้งยังมีจำนวนเรือพายจำกัด รวมทั้งยังไม่มีเสื้อชูชีพที่จะให้นักท่องเที่ยวสวมใส่เพื่อความปลอดภัยเป็นของตัวเอง

7. หนองชะเม็ก (ภาพที่ 22) อยู่ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีสภาพเป็นทุ่งหญ้าล้อมรอบด้วยป่าสน และป่าดงดิบ บริเวณกลางทุ่งมีหนองน้ำขนาดเล็กเห็นเป็นสีเขียวมรกต ซึ่งเป็นแหล่งน้ำของสัตว์ป่า บริเวณทุ่งหญ้ามียาสมุนไพรไม้ดอกนานาชนิด เช่น กระดุมเงิน หญ้าบัว หงอนนาค กระเจียว และเอื้องนวลจันทร์ มีทิวทัศน์ที่สวยงามคล้ายคลึงกับทุ่งโนนสน หนองชะเม็กอยู่บนเส้นทางเดินป่าซึ่งใกล้เคียงกับหมู่บ้านหนองแม่นา โดยมีระยะทางเดินเท้าเริ่มต้นจากแก่งบางระจันประมาณ 5 กิโลเมตร ปกติหนองชะเม็กเป็นจุดที่ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากที่ทำการอุทยานฯ แต่ก็เป็นที่รู้จักของชาวบ้าน เนื่องจากอยู่ใกล้เคียงกับหมู่บ้านมากกว่า

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำเที่ยว และนำเดินป่าได้ ซึ่งสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

ข้อจำกัด เนื่องจากจุดนี้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง การจะนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้ จะต้องได้รับการอนุญาตจากทางอุทยานฯ ก่อน

8. น้ำตกสงกรานต์ (ภาพที่ 23) อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง แต่อยู่ใกล้เคียงลำน้ำแจ็ก โดยอยู่ห่างจากฝั่งน้ำประมาณ 300 เมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็กกลางป่าดงดิบ แต่มีความสวยงาม และสามารถเล่นน้ำได้ การเดินทางเข้าถึงน้ำตกสงกรานต์ สามารถทำได้โดยการพายเรือมาตามลำน้ำแจ็ก หรือการเดินป่าโดยเริ่มต้นเดินจากแก่งบางระจัน ผ่านหนองชะเม็ก และเดินตัดป่าสน และทุ่งเฟินลงสู่ลำน้ำแจ็ก ปกติน้ำตกสงกรานต์เป็นจุดที่ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากที่ทำการอุทยานฯ แต่เป็นที่รู้จักของชาวบ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากอยู่ใกล้ลำน้ำแจ็ก ซึ่งชาวบ้านล่องเรือหาปลาเป็นประจำ

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำเที่ยว โดยการพายเรือหรือนำเดินป่าได้ ซึ่งสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

ข้อจำกัด เนื่องจากจุดนี้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง การจะนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้ จะต้องได้รับการอนุญาตจากทางอุทยานฯ ก่อน

9. โคกหัวเหวน - คลองค่านช้าง - โลกเครือเชียง - ปางพวงมาลัย อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อยู่ห่างจากทุ่งนางพญาประมาณ 1.5 กิโลเมตร ป่าบริเวณนี้เป็นป่าที่สวยงามเหมาะกับการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยเดินป่าจากบริเวณหนองชะเม็กต่อไปอีกประมาณ 1 กิโลเมตร ก็จะถึง “โคกหัวเหวน” ซึ่งเป็นทุ่งหญ้ากว้าง มีลักษณะเป็นเนิน ล้อมรอบด้วยป่าสน เดินต่อไปอีกประมาณ 1 กิโลเมตร จะพบทุ่งหญ้ากว้างอีกทุ่งหนึ่ง มีสายน้ำไหลผ่านตลอดปี เรียกว่า “คลองค่านช้าง” จุดนี้เคยเป็นจุดที่พักของ ผกค. ในอดีต เดินต่อไปอีกประมาณ 500 เมตร จะพบทุ่งหญ้าป่าสนที่กว้างใหญ่ เรียกว่า “โลกเครือเชียง” จุดนี้เป็นป่าสนล้อมรอบด้วยป่าดงดิบ มีต้นไม้จัดวางตัวอย่างเป็นระเบียบ สวยงาม และร่มรื่นมาก จากโลกเครือเชียงเดินต่อไปอีกประมาณ 1 กิโลเมตร จะพบป่าเนินเขาที่สวยงาม เรียกว่า “ปางพวงมาลัย” ในบริเวณนี้เคยมีคนเอาพวงมาลัยมาแขวนไว้ตามต้นไม้เป็นจำนวนมาก ในอดีตเคยเป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งอยู่ในป่านี้เป็นเวลานานหลายร้อยปี ในบริเวณนี้จึงพบเศษถ้วยชามแตก และกะละมังใบใหญ่ของชาวม้งด้วย ซึ่งเป็นธรรมเนียมของชาวบ้านว่าเวลาเดินผ่านจะต้องดีให้ดัง เป็นจุดที่ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากที่ทำการอุทยานฯ แต่เป็นที่รู้จักของชาวบ้านเป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวของชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถเป็นผู้นำเที่ยว โดยการนำเดินป่าได้ ซึ่งสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

ข้อจำกัด เนื่องจากจุดนี้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง การจะนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้ จะต้องได้รับการอนุญาตจากทางอุทยานฯ ก่อน

ภาพที่ 22 หนองชะเม็ก เป็นทุ่งหญ้าล้อมรอบด้วยป่าสน และมีบึงน้ำขนาดเล็กสลับรวม

ภาพที่ 23 น้ำตกสงกรานต์ เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่สวยงาม ซึ่งอยู่ใกล้ฝั่งลำน้ำเข็ก
(ถ่ายภาพโดย : คุณเกรียงไกร สุวรรณภักดิ์)

ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น

1. พันธุ์ไม้ การสำรวจพันธุ์ไม้ของท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่น (ชาวบ้าน) ได้กำหนดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ 3 เส้นทางซึ่งอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง คือ

1.1 เส้นทางเดินเท้าเลียบแนวเขตป่าของอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีจุดเริ่มต้นจากแก่งบางระจัน จนถึงจุดพักแรมชั่วคราวริมลำน้ำเข็ก มีระยะทางเดินเท้าประมาณ 5 กิโลเมตร พบพันธุ์ไม้ซึ่งขึ้นอยู่ 2 ข้างทางเดินเท้าเท่าที่จำแนกชื่อได้ จำนวน 111 ชนิด (ตารางที่ 12)

1.2 เส้นทางพายเรือล่องลำน้ำเข็ก ซึ่งอยู่ติดแนวเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีจุดเริ่มต้นจากจุดพักแรมชั่วคราวริมลำน้ำเข็ก จนถึงแก่งบางระจัน มีระยะทางพายเรือประมาณ 7 กิโลเมตร พบพันธุ์ไม้ซึ่งขึ้นอยู่ริมฝั่ง 2 ข้างของลำน้ำเข็กเท่าที่จำแนกชื่อได้ จำนวน 80 ชนิด (ตารางที่ 13)

1.3 เส้นทางศึกษาพันธุ์ไม้และดอกไม้บนทุ่งโนนสน เป็นเส้นทางที่ถูกหอบนำนักท่องเที่ยวชมพรรณไม้และดอกไม้ มีระยะทางเดินไป-กลับประมาณ 5 กิโลเมตร พบพันธุ์ไม้เท่าที่จำแนกชื่อได้ จำนวน 46 ชนิด (ตารางที่ 14)

2. เห็ด การสำรวจเห็ดที่พบในป่าบริเวณท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่น (ชาวบ้าน) ได้กำหนดเส้นทางศึกษาโดยใช้เส้นทางเดินเท้าเลียบแนวเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง พบเห็ดที่ชาวบ้านเก็บกินได้ จำนวน 18 ชนิด มีชื่อเรียกของท้องถิ่นดังนี้ คือ เห็ดโคนใหญ่, เห็ดโคนเล็ก, เห็ดระโงก, เห็ดน้ำหมาก, เห็ดหน้าแดง, เห็ดหน้าวัว, เห็ดมันปู, เห็ดไคร, เห็ดเป้ง, เห็ดแซก, เห็ดครก, เห็ดถ่าน, เห็ดน้ำผึ้ง, เห็ดหน้าแร่น้ำออน, เห็ดดาวกระจาย, เห็ดไทร, เห็ดหาด และเห็ดหูหนู

3. นก การสำรวจนกในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง และพื้นที่ของท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่น (ชาวบ้าน) ได้ศึกษาชนิดนกที่เคยพบเห็นจากคู่มือดูนกในประเทศไทย (A guide to the Birds of Thailand (1991)) และได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งจากการเดินสำรวจชนิดนกในพื้นที่ โดยใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติที่กำหนดขึ้นเอง 3 เส้นทาง ซึ่งเป็นเส้นทางเดียวกับเส้นทางศึกษาชนิดพันธุ์ไม้ พบนกในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง และบริเวณใกล้เคียง จำนวน 163 ชนิด (ตารางที่ 15)

4. ผีเสื้อ การสำรวจผีเสื้อภายในท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่น (ชาวบ้าน) ได้กำหนดเส้นทางศึกษาบริเวณริมฝั่ง 2 ข้างของลำน้ำเข็ก โดยใช้วิธีการพายเรือล่องลำน้ำเข็กสำรวจเปรียบเทียบกับชนิดผีเสื้อในคู่มือผีเสื้อในประเทศไทย (2544) มีจุดเริ่มต้นจากแก่งบางระจัน จนถึงน้ำตกสงกรานต์ รวมระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร พบผีเสื้อหายากอย่างน้อย 9 ชนิด คือ ผีเสื้อเหลืองหนามแคว้นฉาน, ผีเสื้อจันทร์, ผีเสื้อเหลืองก้ามฉาน, ผีเสื้อไกเซอร์ดำ, ผีเสื้อลายตลกขิดขี้, ผีเสื้อแดงอินเดีย, ผีเสื้อเหลืองลิ้น, ผีเสื้อประกายฟ้า และผีเสื้อไม้ก้อลายหักจุดเด่น รวมผีเสื้อที่พบทั้งหมดจำนวน 135 ชนิด (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 12 ชนิดพันธุ์ไม้ที่พบ 2 ข้างทางของเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติฝั่งอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / ไทย
1	ดีหมี่	ดีหมี่	T	<i>Cleidion spiciflorum</i>	Euphorbiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน, ผล-หมักได้
2	สะตือ	สะตือ	T	<i>Crudia caudata</i>	Leguminosae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
3	ตีนเป็ด	พญาสัตบรรณ	T	<i>Alstonia scholaris</i>	Apocynaceae	เป็นสมุนไพร เปลือกคั้นแก้บิด ขับพยาธิ
4	เล้า	เสลาเปลือกบาง	T	<i>Lagerstroemia venusta</i>	Lythraceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
5	มะหาด	หาด	T	<i>Artocarpus lacucha</i>	Moraceae	เป็นสมุนไพร ใช้ถ่ายพยาธิ, ผลเป็นอาหารสัตว์
6	มะกอกข้าว	กอกข้าว	T	<i>Castanopsis inermis</i>	Fagaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
7	สนสองใบ	สนสองใบ	T	<i>Pinus merkusii</i>	Pinaceae	ชันใช้ยาเรือ, ใบแห้งใช้เป็นเชื้อเพลิง
8	หวายยาง	Unknown	CP	<i>Calamus sp.</i>	Palmae	จักสาน เช่น เก้าอี้, ตะกร้า
9	นางลอย	หมาก	T	<i>Areca sp.</i>	Palmae	ผลมีรสฝาด มักนำมากินกับใบพลู และปูน
10	ไผ่ออกลอ	ไผ่กรียบ	B	<i>Melocanna humilis</i>	Graminae	ทอให้แตก แล้วนำมาสานทำเป็นฝาบ้าน
11	พญาไม้	พญาชะขาบมือ	T	<i>Dacrycarpus imbricatus</i>	Podocarpaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
12	เครือเขียง	Unknown	C	Unknown	Unknown	เกาะเท้าทำให้เป็นแผล
13	กฤษณา, ไม้หอม	กฤษณา	T	<i>Aquilana crassna</i>	Thymelaceae	นำมาสกัดเป็นน้ำหอม
14	มะกอกหนั่ง	มะมือ	T	<i>Choreospondias axillaris</i>	Anacardiaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
15	มักกะทับโลง	มักกะทับโลง	C	<i>Ficus foveolata</i>	Moraceae	นำเครือมาต้มดื่ม แก้โรคเหน็บชา
16	ชะเม็ก	เสม็ดชุม	S / ST	<i>Syzygium gratum</i>	Myrtaceae	ยอดอ่อนนำมาประกอบอาหาร
17	ค้อ	ค้อ	P	<i>Livistona speciosa</i>	Palmae	ผลรับประทานได้ ใบนำมาผูกหลังคาบ้าน
18	กอกเคียบ	กอกเคียบ	T	<i>Castanopsis acuminatissima</i>	Fagaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
19	ยางเหียง, ชาด	เหียง	T	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i>	Dipterocarpaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน

ตารางที่ 12 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
20	มะพลับ	มะพลับ	T	<i>Diospyros arcolata</i>	Ebenaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
21	ส้าน	ส้านใหญ่	T	<i>Dillenia obovata</i>	Dilleniaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน ผลเป็นอาหารสัตว์
22	มะกอก	มะกอก	T	<i>Spondias pinnata</i>	Anacardiaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
23	กระบะก	กระบะก	T	<i>Irvingia malayana</i>	Irvingiaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
24	สนสร้อย	กอสร้อย	T	<i>Carpinus viminea</i>	Betulaceae	เป็นเชื้อเพลิง ดอกนำมาประดิษฐ์ได้
25	คายไซ, ทะโล้	มั่งตาน	T	<i>Schima wallichii</i>	Theaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน ดอกชงเป็นยาขับปัสสาวะ
26	มะดุก, หมากดุก	จันทองพยับบาท	S / ST	<i>Suregada multiflorum</i>	Euphorbiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน เปลือกเป็นยารักษาหึ่งจิก
27	เครือข้าวเย็นเหนือ	ข้าวเย็นเหนือ	C	<i>Smilax corbularia</i>	Smilacaceae	เป็นสมุนไพร ฟอกเลือดได้
28	ส้มกุ้ง	เถาส้มกุ้ง	C	<i>Illigera appendiculata</i>	Hernandiaceae	ผลและยอดรับประทานได้ (ทั้งคน และสัตว์)
29	ข่าลิง	ข่าลิง	H	<i>Globba abscura</i>	Zingiberaceae	นำมาประกอบอาหาร
30	ว่านสาวหลง	ว่านสาวหลง	H	<i>Globba winitii</i>	Zingiberaceae	แก้โรคผื่นคัน
31	ข่าโคม	ข่าคม	H	<i>Alpinia zerumbet</i>	Zingiberaceae	นำมาทำเครื่องแกง
32	ชาเลี้ยะ, ไม้กวาด	ตองกง	G	<i>Thysanolaena maxima</i>	Gramineae	นำมาทำไม้กวาด
33	หญ้าคมบาง	หญ้าคมบาง	G	<i>Carex stramentitia</i>	Cyperaceae	นำมาทำไม้กวาด
34	ผักหวานแดง	ผักหวานแดง	S	<i>Sauropus bicolor</i>	Euphorbiaceae	ยอดนำมาประกอบอาหาร
35	ผักกูดจ้อง	กูดจ้อง	F	<i>Bolbitis virens</i>	Lomariopsidaceae	ยอดนำมาประกอบอาหาร
36	กระเพาพะเม่น	หึ่งหายใบใหญ่	US	<i>Crotalaria verrucosa</i>	Papilionoideae	นำไปทำตุ๋ป
37	เข็มป่า	เข็มป่า	S	<i>Pavetta indica</i>	Rubiaceae	เป็น ไม้ประดับป่า
38	จำปา	จำปี้ดง	T	<i>Magnolia henryi</i>	Magnoliaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน ดอกแห้งใช้ปรุงยาหอม

ตารางที่ 12 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
39	นูกวางช้าง	กระทุ่มนูกวาง	T	<i>Neonuclea sessilifolia</i>	Rubiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
40	กระโดน	กระโดน	T	<i>Careya sphaerica</i>	Lecythidaceae	ยอดใช้เป็นผักจิ้ม น้ำพริกได้
41	หมากคอก	มะควัด	ST	<i>Ziziphus rugosa</i>	Rhamnaceae	-
42	มะก่อง	จำ	S / ST	<i>Ardisia attenuata</i>	Myrsinaceae	-
43	สนสามใบ	สนสามใบ	T	<i>Pinus kesiya</i>	Pinaceae	ยางเป็นน้ำมันชักเงา และชันใช้ผสมยาทาถอนวด
44	หัวเลื้อน	ราชวดีป่า	S	<i>Buddleia asiatica</i>	Buddlejaceae	ดอกมีกลิ่นหอม เป็นไม้ประดับป่า
45	กระแตไต่ไม้	กระแตไต่ไม้	EF	<i>Drymoglossum quercifolia</i>	Polypodiaceae	ใช้แทนเชือกได้
46	กล้วยไม้	Unknown	BO	Unknown	Unknown	เป็นไม้ประดับ
47	กอดูก	กอดำ	T	<i>Lithocarpus truncatus</i>	Fagaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
48	ขี้เหล็กคอง	แสมสาร	T	<i>Senna garrettiana</i>	Caesalpinioideae	ใบ หรือยอดอ่อนนำมาประกอบอาหาร
49	ห้วยข้าวเย็น	ห้วยข้าวเย็น	S	<i>Smilax micro-china</i>	Smilacaceae	เป็นสมุนไพร
50	ผักกาดโคก โนน	ผักกาดโคก	H	<i>Blumeopsis flava</i>	Compositae	ยอด และดอกนำมาประกอบอาหาร
51	พันชี	เสม็ดทุ่ง	T	<i>Lophopetalum wallichii</i>	Celastraceae	เป็นไม้ประดับ ดอกมีกลิ่นหอม
52	ดิบเต้าตัน	ดิบเต้าตัน	T	<i>Diospyros elretioides</i>	Ebenaceae	-
53	แก้มขาว	แก้มขาว	S / ST	<i>Murraya paniculata</i>	Rutaceae	เป็นไม้ประดับ
54	แกนมอ	สะเดาช้าง	T	<i>Rhus succedanea</i>	Anacardiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
55	แคทราย	แคทราย	T	<i>Stereospermum neuranthum</i>	Bignoniaceae	ดอกนำมาประกอบอาหาร
56	ตาเลื้อใหญ่	ตาเลื้อ	T	<i>Aphanamixis polystachya</i>	Meliaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
57	ตะเคียนทอง	ตะเคียนทอง	T	<i>Hopea odorata</i>	Euphorbiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน

ตารางที่ 12 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
58	หวายขม	หวายขม	CP	<i>Calamus siamensis</i>	Palmae	นำมาจักสานเป็น โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ
59	จิ้งผา	จิ้งป่า	T	<i>Bombax anceps</i>	Bambaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน, ใบตำใช้แก้พิษ
60	สะนาว	Unknown	T	Unknown	Unknown	ยอดนำมาประกอบอาหาร
61	กำแพงเจ็ดชั้น	กำแพงเจ็ดชั้น	Scan S	<i>Salacia chinensis</i>	Celastraceae	เป็นสมุนไพร ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ
62	เดยหนาม	เดยหิน	S	<i>Pandanus fibrosus</i>	Pandanaceae	โคนกาบใบ มีแมลงแคงซึ่งกินได้อาศัยอยู่
63	คอแลน	คอแลน	T	<i>Nephelium hypoleucum</i>	Sapindaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
64	อ้อสะพายควาย	อ้อสะพายควาย	C	<i>Berchemia floribunda</i>	Rhamnaceae	เป็นสมุนไพร ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ
65	ถูกแหนใหญ่	Unknown	C	Unknown	Unknown	เป็นสมุนไพร
66	โพบาย	โพบาย	T	<i>Balakata baccata</i>	Euphorbiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
67	พญาท้าวสะเฒ	คัตเค็ดง	Scan S	<i>Oxyeros bispinosus</i>	Rubiaceae	เป็นสมุนไพร นำมาต้ม-แก้ปวดหลังปวดเอว
68	เต่าร้าง	เต่าร้าง	P	<i>Caryota bacsonensis</i>	Palmae	ยอดนำมาประกอบอาหารได้
69	ข่าป่า	ข่าป่า	H	<i>Alpinia malaccensis</i>	Zingiberaceae	ต้นและเหง้า นำมาประกอบอาหารได้
70	แห่นางหอม	เร็ว	H	<i>Amomum villosum</i>	Zingiberaceae	เป็นสมุนไพร ใช้ทำยา
71	มะกรูดโคก	มะกรูด	ST	<i>Citrus hystrix</i>	Rutaceae	ลูกและใบ ใช้ทำเครื่องแกง
72	หญ้าลูกคอกโคก	หญ้าหนอง	G	<i>Heteropogon triticeus</i>	Gramineae	เป็นอาหารของกึ่ง และกวาง
73	บัวสวรรค์	หญ้าบัว	H	<i>Xyris indica</i>	Xyridaceae	เป็นไม้สวยงามประดับป่า
74	กระดุมเงิน	มณีเทวา	H	<i>Eriocaulon henryanum</i>	Eriocaulaceae	เป็นไม้สวยงามประดับป่า
75	ผอบลม	Unknown	H	Unknown	Unknown	เป็นสมุนไพร ใช้ขับลม
76	โคลงเคลง	ข้าหลวง	S	<i>Melastana malabathricum</i>	Melastomataceae	ต้นอ่อนนำมาประกอบอาหารได้

ตารางที่ 12 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
77	เหมือดโสด	เหมือดโสด	T	<i>Polyosma elongata</i>	Grossulariaceae	-
78	ดินจ้ำโคก	ก้างปลาแดง	S	<i>Ardisia crenata</i>	Myrsinaceae	ผลรับประทานได้
79	ข้าวมา	แม่หลวง	ST	<i>Antidesma thwaitesianum</i>	Euphorbiaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
80	กระดุกไก่	กระดุกไก่	US	<i>Chloranthus erectus</i>	Chloranthaceae	เป็นสมุนไพร
81	ลำไยป่า	กัคลิน	T	<i>Walsura trichostemon</i>	Sapindaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
82	ตาเสือ	Unknown	T	<i>Dysoxylum sp.</i>	Meliaceae	ผลเป็นอาหารของคน
83	กระถ่อน	กระถ่อน	T	<i>Milletia leucantra</i>	Papilionoideae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
84	ไผ่ข่มอด	ซางคำ	B	<i>Bambusa latiflora</i>	Gramineae	ต้นนำมาจักสานได้
85	ไทร	Unknown	T	<i>Ficus sp.</i>	Moraceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์
86	ก้อหิน	ก้อแดง	T	<i>Lithocarpus trachycarpus</i>	Fagaceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์
87	ก้อข้าว	ก้อข้าว	T	<i>Castanopsis inermis</i>	Fagaceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์
88	ก้อตาหนู	ก้อดำ	T	<i>Lithocarpus truncatus</i>	Fagaceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์
89	ก้อแอบ	ก้อกระดุม	T	<i>Quercus semiserata</i>	Fagaceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์ - คนกินได้
90	หวายสามใบต่อ	หวายสามใบต่อ	CP	<i>Calamus gracilis</i>	Palmae	นำมาจักสาน ทำเครื่องเรือน
91	ขี้เหล็กโคก	แสนสาร	T	<i>Senna gerrettiana</i>	Caesalpinioideae	ส่วนยอดนำมาประกอบอาหารได้
92	กระเทือ	กระเทือ	H	<i>Zingiber zerumbet</i>	Zingiberaceae	ดอกใช้เป็นผักรับประทานได้
93	ก้อหมวก	ก้อหมวก	T	<i>Quercus lineata</i>	Fagaceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์
94	พระเจ้าห้าพระองค์	พระเจ้าห้าพระองค์	T	<i>Dracontomelon dao</i>	Anacardiaceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์ ใช้เป็นยาสมุนไพรได้

ตารางที่ 12 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
95	เลื้อยควาย	Unknown	T	<i>Knema sp.</i>	Myristicaceae	เป็นอาหารของนก
96	ค่านะกก	Unknown	T	Unknown	Unknown	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
97	ตาเลื้อยร้อย	Unknown	T	<i>Aglaia sp.</i>	Meliaceae	ผลเป็นอาหารของนก
98	นางดำ	จันทน์ดำ	T	<i>Diospyros venosa</i>	Ebenaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
99	เครือเตาไฟ	เตาไฟ	C	<i>Bauhinia integrifolia</i>	Caesalpinioideae	เป็นสมุนไพร ใช้เครื่องต้มแก้ปวดหลังปวดเอว
100	แดงดง	มะป่วน	T	<i>Mitrephora vandaeflora</i>	Annonaceae	-
101	ตอดสง	Unknown	T	Unknown	Unknown	-
102	นางพญาตาขาว	Unknown	C	Unknown	Unknown	เป็นสมุนไพร
103	หางกระรอก	หางสิงห์	EF	<i>Lycopodium squarrosus</i>	Lycopodiaceae	เป็นไม้ประดับ
104	ทองกลางป่า	ทองกลางป่า	T	<i>Erythrina subumbrans</i>	Umbelliferae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน, เปลือกใช้ทำเชือก
105	ซาจิง	พญาไม้	T	<i>Podocarpus neritifolius</i>	Podocarpaceae	-
106	ไม้เท้าตาพระฤาษี	เท้าขาม่อม	S	<i>Clerodendrum petasites</i>	Labiatae	เป็นสมุนไพร เปลือกต้มแก้ปวดหลังปวดเอว
107	พ้อคำตีเมีย	กับแก	F	<i>Selaginella argentea</i>	Selaginellaceae	-
108	แสลงใจ	แสลงใจ	ST	<i>Strychnos nux - vomica</i>	Strychnaceae	เมล็ดแก่แห้งเป็นยาบำรุงหัวใจ ถ้าใช้มากมีพิษเป็นยาเบื่อ
109	โชน	โชนใหญ่	F	<i>Pteridium aquilinum</i>	Dennstaedtiaceae	-
110	เครือขี้เฒ่า	วานิลลา	CrO	<i>Vanilla apophylla</i>	Orchidaceae	ดอกนำไปสกัดกลั่นหอมวานิลลา
111	มันปลา	มันปลา	T	<i>Adinandra laotica</i>	Theaceae	-

หมายเหตุ B = Bamboo (ไม้ไผ่)

C = Climber (ไม้เถา)

ตารางที่ 12 (ต่อ)

CP	= Climbing Palm (หมาก หรือปาล์มที่มีลักษณะเลื้อยพัน)
CrO	= Creeping Orchid (กล้วยไม้ที่ลำต้นทอดกลานไปตามดิน หิน หรือลำต้นไม้)
EF	= Epiphyte Fern (เฟินที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้)
EO	= Epiphytic Orchid (กล้วยไม้ที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้)
F	= Fern (เฟิน)
G	= Grass (หญ้า)
H	= Herb (ไม้ล้มลุก)
P	= Palm (หมาก หรือปาล์ม)
S	= Shrub (ไม้พุ่ม)
S/ST	= Shrub / Shrubby Tree (ไม้พุ่ม กึ่งต้นไม้ขนาดเล็ก)
Scan S	= Scandent Shrub (ไม้พุ่มที่เลื้อยทอดลำต้นเกาะเกี่ยวขึ้นไป)
ST	= Shrubby Tree (ไม้ต้นขนาดเล็ก)
T	= Tree (ไม้ต้น)
US	= Under Shrub (ไม้พุ่มขนาดเล็ก)

ตารางที่ 13 ชนิดพันธุ์ไม้ที่พบริมฝั่ง 2 ข้างของลำน้ำเจ๊ก (เรียบเรียงจากอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
1	สะพุง	สมพง	T	<i>Tetrameles nudiflora</i>	Datiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
2	สะตือ	สะตือ	T	<i>Crudia caudata</i>	Leguminosae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
3	ปอบ	มะก่องข้าว	US	<i>Abutilon indicum</i>	Malvaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
4	มะหาด	จันทอนคาย	T	<i>Celtis tetrandra</i>	Ulmaceae	ผลและใบเป็นอาหารสัตว์
5	ประดู่ส้ม	เดียม	T	<i>Bischofia javensis</i>	Euphorbiaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
6	กุ่มน้ำ	กุ่มน้ำ	T	<i>Crateva magna</i>	Solanaceae	ยอดและดอกนำมาดองรับประทานได้
7	มะเขือพวง	มะเขือพวง	S	<i>Solanum torum</i>	Solanaceae	ผลใช้เป็นผักกินได้, รากตำใช้พอกแก้คันเท้าแตก
8	มะดูก, หมากดุก	ขันทองพญาบาท	S / ST	<i>Suregada multiflorum</i>	Euphorbiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน เปลือกเป็นยารักษาเหงือก
9	แหวนใหญ่	สมอภิเพก	T	<i>Terminalia bellirica</i>	Combretaceae	ผลดิบเป็นยาระบาย, ผลสุกแก้ท้องเสียได้
10	ไผ่ป่า	ไผ่ป่า	B	<i>Bambusa bambos</i>	Gramineae	หน่อกินได้, ต้นนำมาจักสานได้
11	ตะไคร้ต้น	ตะไคร้ต้น	T	<i>Litsea cubeba</i>	Lauraceae	เป็นสมุนไพร ต้นและใบเป็นยาแก้ลม
12	พระเจ้าห้าพระองค์	พระเจ้าห้าพระองค์	T	<i>Dracontomelon dao</i>	Anacardiaceae	ผลเป็นอาหารของสัตว์ ใช้เป็นยาสมุนไพรได้
13	ค้อ	ค้อ	P	<i>Livistona speciosa</i>	Palmae	ผลรับประทานได้, ใบใช้มุงหลังคาบ้าน
14	ตะแบกใหญ่	ตะแบกแดง	T	<i>Lagerstroemia calyculata</i>	Lythraceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
15	หญ้าหาง	พง	G	<i>Neyraudia reynaudiana</i>	Gramineae	เป็นอาหารสัตว์
16	สาบเสือ	สาบเสือ	H	<i>Chromolaena odoratum</i>	Compositae	ใบนำมาขยี้ ใช้ห้ามเลือดได้
17	เต้าร้าง	เต้าร้าง	P	<i>Caryota bacsonensis</i>	Palmae	ยอดนำมาประกอบอาหารได้
18	แหวนเครือ	แหวนเครือ	C	<i>Combretum deciduum</i>	Combretaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
19	ไผ่ขมอด	ซางคำ	B	<i>Bambusa latiflora</i>	Gramineae	ต้นนำมาจักสานได้ หรือทำเป็นค้ำไม้กวาด

ตารางที่ 13 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
20	สะเล	สะเล	C	<i>Broussonetia kurzii</i>	Moraceae	ดอก และผล เป็นอาหารของคนและสัตว์
21	มะแฟน	มะแฟน	T	<i>Protium serratum</i>	Burseraceae	ผลรับประทานได้ (ทั้งคน และสัตว์)
22	ไทรขนุน	โพขนุน	T	<i>Ficus nervosa</i>	Moraceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
23	หนามหันขาว	หนามหัน	C	<i>Caesalpinia godefroyana</i>	Caesalpinioideae	ผลเป็นอาหารสัตว์ (มีหนาม อาจตำทำเป็นผลไม้)
24	จีแรด	จีแรดกา	C	<i>Acacia megaladena</i>	Mimosoideae	ผลเป็นอาหารสัตว์ (มีหนาม อาจตำทำเป็นผลไม้)
25	จิกาคิน	จิกาคิน	C	<i>Trichosanthes wawrae</i>	Cucurbitaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์ (มีหนาม อาจตำทำเป็นผลไม้)
26	จิก้าใหญ่	กระดังง์ช้างเผือก	C	<i>Trichosanthes tricuspidata</i>	Cucurbitaceae	ผลเป็นยาพิษ
27	หญ้าหางหมั่งจอก	หญ้าหางหมั่งจอก	G	<i>Setaria geniculata</i>	Gramineae	เป็นอาหารสัตว์
28	ไมยราบ	ไมยราบ	H	<i>Biophytum sensitivum</i>	Oxalidaceae	เป็นสมุนไพร แก่ผดผื่นคัน
29	ไทร	ไทร	T	<i>Ficus sp.</i>	Moraceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
30	มะกอกหนัง	มะมือ	T	<i>Choerospondias axillaris</i>	Anacardiaceae	ผลรับประทานได้ (ทั้งคน และสัตว์)
31	ตะกั่วส้ม	ลำพูป่า	T	<i>Duabanga grandiflora</i>	Sonneratiaceae	ผลรับประทานได้ (ทั้งคน และสัตว์)
32	ปอหู่ช้าง	ปอฝ้าย	T	<i>Firmiana colorata</i>	Sterculiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
33	ชะมวง	ชะมวง	ST	<i>Garcinia cowa</i>	Guttiferae	ใบอ่อนรับประทานได้, ผลเป็นอาหารสัตว์
34	คอแลน	คอแลน	T	<i>Nephelium hypoleucum</i>	Sapindaceae	ผลรับประทานได้ (เป็นอาหารของคน และสัตว์)
35	มะพอก	มะพอก	T	<i>Parinari ananense</i>	Chrysobalanaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
36	ชาเลี้ยะ, ไม้กวาด	ตองกง	G	<i>Thysanolaena maxima</i>	Gramineae	ดอกนำมาทำเป็นไม้กวาด
37	ไผ่หนาม	บงหนาม	B	<i>Bambusa burmanica</i>	Gramineae	หน่อกินได้, ลำต้นนำมาจักสานได้
38	เครือมูม	Unknown	C	Unknown	Unknown	เครือใช้แทนเชือก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / ไทย
39	อีแรด	ปอขี้แฮด	T	<i>Milusa lineata</i>	Annonaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
40	เต็งตานี	เต็งตานี	T	<i>Farinosa guiso</i>	Dipterocarpaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
41	ดินเป็ด	พญาสัตบรรณ	T	<i>Alstonia scholaris</i>	Apocynaceae	เป็นสมุนไพร เปลือกต้มแก้บิด ขับพยาธิ
42	สีตังย้อย	Unknown	C	Unknown	Unknown	เครือใช้แทนเชือก
43	แสงพัน	แสงพัน	C	<i>Bauhinia involuclata</i>	Caesalpinioideae	เครือใช้แทนเชือก
44	เฟินก้านดำ	เฟินก้านดำสีชมพู	F	<i>Adiantum edgeworthii</i>	Parkeriaceae	เป็นไม้ประดับ
45	กอตลับ	กอตลับ	T	<i>Quercus ramsbottomii</i>	Fagaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
46	หมากเลียม	Unknown	P	Unknown	Unknown	ผลเป็นอาหารสัตว์
47	ตะโกพนม	ตะโกพนม	ST	<i>Diospyros castanea</i>	Ebenaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
48	กระเขา	กระเขา	T	<i>Holoptelea integrifolia</i>	Ulmaceae	เป็นสมุนไพร แก้โรคชา
49	ยางน่อง	น่อง	T	<i>Antiaris toxicaria</i>	Moraceae	ยางมีพิษ ในอดีตพรานใช้อาบลูกคอกยิงสัตว์
50	กล้วยป่า	กล้วยป่า	H	<i>Musa acuminata</i>	Musaceae	ลำต้น ปลีดอก และผลนำมาประกอบอาหารได้
51	ไคร้หน้า	ไคร้หน้า	S/ST	<i>Homonoia riparia</i>	Euphorbiaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
52	ก้านเหลือง	ก้านเหลือง	T	<i>Nauclea orientalis</i>	Rubiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
53	ดาเลื่อใหญ่	ดาเลื่อ	T	<i>Aphanamixis polystachya</i>	Meliaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน, ผลเป็นอาหารสัตว์
54	หวายโป่งยาง	หวายเข้	CP	<i>Calamus rudentum</i>	Palmae	นำมาจักสานเป็นเครื่องเรือน
55	โพบาย	โพบาย	T	<i>Balakata baccata</i>	Euphorbiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
56	ก่อ	Unknown	T	<i>Lithocarpus sp.</i>	Fagaceae	ผลรับประทานได้ (ทั้งคน และสัตว์)
57	ตีหมี่	ตีหมี่	T	<i>Cleidion spiciflorum</i>	Euphorbiaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน, ผล-หมี่กินได้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
58	ขมหอม	ขมหอม	T	<i>Toona ciliata</i>	Meliaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
59	คายไซ, ทะโล้	มังคาน	T	<i>Schima wallichii</i>	Theaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน ดอกชงเป็นยาขับปัสสาวะ
60	สะบ้าลาย	สะบ้าลิง	C	<i>Entada glandulosa</i>	Mimosoideae	ฝักมีขนาดใหญ่-ใช้เป็นเครื่องประดับ
61	ลำพูย	Unknown	C	Unknown	Unknown	ใบนำมากินกับใบพลู ปูน และเปลือกขยันท
62	ฝักกุศช้าง	ฝักกุศช้าง	F	<i>Thelypteris interrupta</i>	Thelypteridaceae	-
63	พะยอมดง	พะยอม	T	<i>Shorea roxburghii</i>	Dipterocarpaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
64	เร็ว	เร็ว	H	<i>Amomum sp.</i>	Zingiberaceae	เป็นสมุนไพรแก้ลม, ใบใช้พุงหลังคาชั่วคราว
65	ทองเหลืองป่า	ทองเหลืองป่า	T	<i>Erythrina subumbrans</i>	Umbelliferae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน, เปลือกใช้ทำเชือก
66	จำโคม	ขาคม	H	<i>Alpinia zerumbet</i>	Zingiberaceae	นำมาทำเครื่องแกง
67	หัวน้ำ	หัวน้ำ	T	<i>Syzygium philippensis</i>	Labiatae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน, ผลเป็นอาหารสัตว์
68	เล็บแมว	ซ้องแมว	C	<i>Gmelina philippensis</i>	Labiatae	ผลเป็นอาหารสัตว์
69	ขยันท	เครือขยันท	C	<i>Bauhinia strychnifolia</i>	Caesalpinioidae	เครือใช้ทำเชือก, เปลือกใช้ตำคั่วกับหมาก ปูน
70	หมากป่า	หมากป่า	P	<i>Areca latiloba</i>	Palmae	ผลมีรสฝาด นำมากินกับใบพลู ปูน เปลือกขยันท
71	ยางยุง	ยางยุง	T	<i>Dipterocarpus grandiflorus</i>	Dipterocarpaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
72	ยางแดง	ยางแดง	T	<i>Dipterocarpus turbinatus</i>	Dipterocarpaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน
73	จำปา	จำปิตง	T	<i>Magnolia henryi</i>	Magnoliaceae	สร้าง-ซ่อมแซมบ้าน ดอกแห้งใช้ปรุงยาหอม
74	ไทยย้อย	ไทยย้อย	T	<i>Ficus maelellandii</i>	Moraceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
75	ยางโพน	ยางโพน	T	<i>Polalthia viridis</i>	Amnonaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
76	แสนจ้อ	แสนบาน	T	<i>Canarium denticulatum</i>	Burseraceae	ผลเป็นอาหารสัตว์

ตารางที่ 13 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์ / โทษ
77	ปอกระสา	ปอกระสา	ST	<i>Broussonetia papyrifera</i>	Sterculiaceae	ผลเป็นอาหารสัตว์
78	ง้าย้อย	ง้าย้อย	T	<i>Hydnocarpus kurzii</i>	Flacourtiaceae	-
79	เหม่งหอบ	เร่ว	H	<i>Amomum villosum</i>	Zingiberaceae	เป็นสมุนไพร ลูกที่แห้งตากแห้งใช้ทำยาต้ม
80	ปุด	ปุดใหญ่	H	<i>Achasma macrocheilos</i>	Zingiberaceae	เป็นสมุนไพร ยอดอ่อนกินได้ ดอกต้มแก้ร้อนใน

หมายเหตุ B = Bamboo (ไม้ไผ่)

C = Climber (ไม้เถา)

CP = Climbing Palm (หมาก หรือปาล์มที่มีลักษณะเลื้อยพัน)

F = Fern (เฟิร์น)

G = Grass (หญ้า)

H = Herb (ไม้ล้มลุก)

P = Palm (หมาก หรือปาล์ม)

S = Shrub (ไม้พุ่ม)

S/ST = Shrub / Shrubby Tree (ไม้พุ่ม กึ่งต้นไม้ขนาดเล็ก)

ST = Shrubby Tree (ไม้ต้นขนาดเล็ก)

T = Tree (ไม้ต้น)

US = Under Shrub (ไม้พุ่มขนาดเล็ก)

ตารางที่ 14 ชนิดพันธุ์ไม้ และดอกไม้ที่พบบนทุ่งโนนสน อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	บรรยายลักษณะ
1	บัวสวรรค์	หญ้าบัว	H	<i>Xyris indica</i>	Xyridaceae	ดอกเล็กสีเหลืองทอง ชอบขึ้นตามทุ่งที่มีน้ำจืดซึ่งเป็นดินเหนียวปนทราย ขึ้นปนกับกระดุมเงิน ออกดอกมากในช่วงฤดูฝน ประมาณเดือน พ.ค.
2	กระดุมเงิน	มณีเทวา	H	<i>Eriocaulon henryanum</i>	Eriocaulaceae	ดอกเป็นดุมกลมเล็กสีขาว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ออกดอกช่วงปลายฝนต้นหนาวประมาณเดือน ต.ค.-ธ.ค.
3	หญ้าข้าวก่ำน้อย	ดุสิตา	Ag H	<i>Utricularia delphinoides</i>	Lentibulariaceae	เป็นพืชกินแมลง ดอกสีม่วงเข้ม หรือม่วงอมม่วง ขอบขึ้นในที่ชื้นและ ออกดอกช่วงเดือน ต.ค.-ธ.ค.
4	หญ้าสีทอง	สร้อยสุวรรณา	Ag H	<i>Utricularia bifida</i>	Lentibulariaceae	เป็นพืชกินแมลง ดอกสีเหลืองสด ขอบขึ้นในที่ชื้นและ บางครั้งขึ้นปนกับดุสิตา และพืชแคสตร ออกดอกช่วงเดือน ต.ค.-ธ.ค.
5	หญ้าฝอยเล็ก	ทิพย์เกสร	Ag H	<i>Utricularia minutissima</i>	Lentibulariaceae	เป็นพืชกินแมลง ดอกสีชมพู หรือม่วงอมขาว ออกดอกได้ตั้งแต่เดือน เม.ย.-ธ.ค.
6	เอื้องนวลจันทร์	เหลืองพิศมร	Ter O	<i>Spathoglottis pubescens</i>	Orchidaceae	เป็นกล้วยไม้ดิน ออกดอกเป็นช่อสีเหลือง ขอบขึ้นตามทุ่งโล่งและลานหิน ออกดอกต้นฤดูหนาว
7	ดอกคิน	สร้อยจันทร์	H	<i>Burmanna coelestis</i>	Burmanniaceae	ดอกสีม่วง กลีบแยกเป็น 3 พู ยอดดอกมีเกสรสีเหลือง ขอบขึ้นตามที่ชื้นและ ออกดอกช่วงเดือน ต.ค.-ธ.ค.
8	น้ำค้างกลางเที่ยง	หงอนนาค	H	<i>Murdannia gigantea</i>	Commelinaceae	ดอกสีม่วง มีกลีบกลม 3 กลีบย่อยขึ้นเป็นหงอน เกสรเป็นกระเปาะสีเหลือง ออกดอกปลายเดือน พ.ค.-มิ.ย.
9	ดาวเรืองภู	ดาวเรืองภู	H	<i>Anisopappus chinensis</i>	Compositae	ดอกเป็นกระจุกกลีบ สีเหลืองทอง ขึ้นคลุมพื้นดินและทุ่งหญ้าในป่าสน ออกดอกช่วงเดือน ต.ค.-ธ.ค.
10	หญ้าเหลี่ยม	หญ้าเหลี่ยม	H	<i>Exacum tetragonum</i>	Gentianaceae	ดอกสีม่วงเข้ม แยกเป็น 4 กลีบแหลมตรงข้ามกัน ลำต้นเป็นเหลี่ยม ขอบขึ้นในทุ่งโล่ง ออกดอกในฤดูฝน

ตารางที่ 14 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	บรรยายลักษณะ
11	-	มณเฑียรทอง	H	<i>Torenia hirsutissima</i>	Scrophulariaceae	ดอกเป็นรูปกรวยสีเหลืองทอง กลีบดอกผายกว้างคล้ายแตร มี 5 กลีบ ขึ้นตามข้อโง้งซึ่งเป็นคันทรางและ ออกดอกเดือน มิ.ย.-ค.ค.
12	ตาหินขาว	ตาหินขาว	H	<i>Hedychium ellipticum</i>	Zingiberaceae	ไม้ดอกจำพวกเหง้า ดอกเป็นหลอดสีขาว เป็นช่อ ช่อหนึ่งมีหลายสิบดอก มีก้านเกสรสีส้มแก่เด่นออกมา โดยรอบ ขอบขึ้นในดินที่มีความชื้นสูง ออกดอกช่วงเดือน มิ.ย.-ก.ค.
13	หญ้าข้าวก่ำ	หญ้าข้าวก่ำ	H	<i>Burmanna disticha</i>	Burmanniaceae	ดอกสีม่วงอมม่วงเงิน กลีบดอกสีขาว แต่แยกเป็นกระจุกออกไปด้านข้างเหมือนวาวเรียงกัน ขอบขึ้นตามข้อและ ออกดอกช่วงเดือน พ.ค.-ก.ค.
14	เอื้องดิน	เอื้องหมายนา	H	<i>Costus speciosus</i>	Costaceae	ดอกสีขาวเป็นรูปกรวยแผ่บาน กลีบรองดอกสีแดงเข้ม ขอบขึ้นตามข้อโคน ออกดอกเดือน พ.ค.-ค.ค.
15	-	น้ำว้าง	O	<i>Doritis pulcherrima</i>	Orchidaceae	ดอกเป็นช่อสีม่วง หรือชมพูเข้มสดุดดา ขอบขึ้นอยู่ตามลำต้น เป็นกลุ่มรวมกับพวกมอส และฟองหิน
16	กระเจียวแดง	ว่านมหาเมฆ	H	<i>Curcuma aeruginosa</i>	Zingiberaceae	ไม้ดอกจำพวกเหง้า ช่อดอกสีแดง หรือแดงชมพูแดงซึ่งเป็นส่วนของกลีบโคนใบแทงโผล่พ้นดินขึ้นมา ดอกมีสีเหลืองบานออกมาจากกาบที่หุ้มอยู่ ออกดอกมากหลังจากเกิดไฟป่า ในช่วงปลายร้อน ต้นฝน ช่วงประมาณเดือน พ.ค.-ก.ค.
17	กระเจียวขาว	กระเจียวขาว	H	<i>Curcuma parviflora</i>	Zingiberaceae	ไม้ดอกจำพวกเหง้า ช่อดอกสีขาวซึ่งเป็นส่วนของกลีบโคนใบ ดอกมีสีขาว หรือขาวม่วงบานออกมาจากกาบที่หุ้มอยู่ พบขึ้นมากในช่วงฤดูฝน
18	เปราะภู	เปราะภู	H	<i>Caulokaempferia alba</i>	Zingiberaceae	ไม้ดอกจำพวกเหง้า ดอกสีขาว หรือขาวอมชมพู พบขึ้นตามชายป่าคงคิปป หรือบริเวณน้ำตกซึ่งมีดินร่วนปนทราย ออกดอกช่วงเดือน เม.ย.-พ.ค.

ตารางที่ 14 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	บรรยายลักษณะ
19	เทียนกู	เทียนกำกึ่ง	H	<i>Impatiens pseudochinensis</i>	Balsaminaceae	ดอกมีสีแดงสด หรือชมพูสด กลีบบนลักษณะเป็นจะงอยช้อยทางโคนดอก กลีบล่างช้อยลง 3 กลีบ ขอบขึ้นตามซี่ขึ้น หรือทุ่งหญ้ามีน้ำขัง ก้านดอกเกลี้ยง ไม่มีขน ออกดอกตลอดปี
20	เทียนกู	เทียนน้ำ, หญ้าเทียน	H	<i>Impatiens chinensis</i>	Balsaminaceae	ดอกมีสีชมพูบานเย็น ลักษณะดอกคล้ายเทียนกำกึ่ง แต่เทียนน้ำ ก้านดอกมีขน ออกดอกตลอดปี
21	เทียนกู	เทียนน้อย	H	<i>Impatiens muscicola</i>	Balsaminaceae	ดอกมีสีม่วง หรือแดงสด กลีบบนเว้าคล้าย 2 กลีบ กลีบล่างช้อยลง 3 กลีบ มีขนขึ้นประปราย ไม่มีจะงอย ขอบขึ้นตามทุ่งหญ้ามีน้ำขัง ออกดอกช่วงเดือน มิ.ย.-ก.ค.
22	จอกบัว	หยาดน้ำค้าง	In H	<i>Drosera burmannii</i>	Droseraceae	เป็นพืชกินแมลง ใบสีเขียวอ่อนรูปไข่เรียงซ้อนกันเป็นวงกลม ขนาด 1-3 ซม. ขนใบสีแดง ปลายขนมีน้ำยางเหนียว ใช้ต้มแมลง พบขึ้นบนดินทราย ตามทุ่งโล่งที่ชื้นแฉะ พบมากในช่วงฤดูฝน
23	-	หญ้าน้ำค้าง	In H	<i>Drosera indica</i>	Droseraceae	เป็นพืชกินแมลง ลำต้นกึ่งตั้งตรงสูงประมาณ 30 ซม. ใบเป็นรูปกระบอกยาวคล้ายหลอดปลายมน มีดอกสีขาวพู่ถึงม่วง พบขึ้นตามดินทราย หรือดินเหนียวที่ชื้นแฉะ
24	-	ปัดน้ำ	In H	<i>Drosera peltata</i>	Droseraceae	เป็นพืชกินแมลง ใบเป็นรูปสามเหลี่ยม ลำต้นสูงประมาณ 35 ซม. ดอกมีสีขาว พบขึ้นตามป่าสนที่เปิดโล่ง
25	หม้อแกงลิง	น้ำเต้าลม	C	<i>Nepenthes mirabilis</i>	Nepenthaceae	เป็นพืชกินแมลง เติบโตกลางป่าขึ้นยาวออกมาจากแผ่นใบเป็นหม้อ มีฝาปิด ซึ่งใช้เป็นที่ดักแมลง พบขึ้นตามทุ่งหญ้าในป่าสนที่เปิดโล่ง พบขึ้นตลอดปี
26	หญ้าดอกคำ	หญ้าดอกคำ	H	<i>Gynura crepidioides</i>	Compositae	ดอกสีขาวเหลืองทอง กลีบรีขาวแหลมแยกเป็น 6 กลีบ ขึ้นเป็นกอ ก้านดอกยาว มีดอกกอละ 2-4 ดอก พบขึ้นตามทุ่งหญ้า ออกดอกในช่วงเดือน พ.ค.-มิ.ย.

ตารางที่ 14 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	บรรยายลักษณะ
27	เกล็ดหอย	แววมยุรา	H	<i>Torenia fournieri</i>	Scrophulariaceae	ไม้ดอกจำพวกเดียวกับมะเขือเทศ ดอกเป็นหลอดมี 5 กลีบ บานออกคล้ายปากแตร ดอกสีม่วง มีสีม่วงเข้มแต้มที่กลีบด้านซ้าย-ขวา กลีบล่างมีจุดใหญ่มีหลอดสด พบขึ้นตามที่ชื้นและออกดอกมากในช่วงเดือน ก.ย.
28	จำข้อม	หัวชะอำ	H	<i>Peristrophe lanceolaria</i>	Acanthaceae	ดอกสีชมพู รูปกรวยคล้ายลำเรือ เวลาบานกลีบจะควัดโค้งข้างหลังขึ้นเป็นพุ่มเตี้ย สูงประมาณ 1 เมตร พบขึ้นในป่าสนและทุ่งโล่ง ออกดอกเดือน พ.ย.-ก.พ.
29	-	เหง้าน้ำทิพย์	ES	<i>Agapetes saxicola</i>	Ericaceae	ดอกสีขาว เวลาบานคล้ายรูประฆัง เกสรยาวสีแดง โคนต้นอวบน้ำคล้ายบอน ไร่ พบขึ้นอิงตาม โขดหินในป่าละเมาะ
30	หัวแหวน	ส้มแปะ	ST	<i>Vaccinium sprengelii</i>	Ericaceae	ดอกคล้ายโคม รูปรี สีขาว ดอกห้อยเรียงกันเป็นระเบียบตามกิ่ง พบขึ้นตามป่าละเมาะ
31	-	ข้อไข่มุก	S	<i>Vaccinium eberhardii</i>	Ericaceae	คล้ายส้มแปะ แต่ดอกเป็นเม็กลมเหมือนไข่มุกมีสีขาวเหมือนมูก ดอกห้อยตามกิ่งเป็นระเบียบ พบขึ้นตามป่าละเมาะ
32	-	เม้าแดง	S/ST	<i>Lyonia ovalifolia</i>	Ericaceae	ดอกสีขาว เป็นรูประฆังน้อยๆ ห้อยเรียงเป็นแถวได้กิ่ง เป็นไม้พุ่มเตี้ย สูงประมาณ 2-3 เมตร ออกดอกประมาณเดือน มี.ค.-พ.ค. พบขึ้นตามป่าก่อ ป่าสน หรือป่าละเมาะ
33	สนทราย	สนทราย	S/ST	<i>Baeckea frutescens</i>	Myrtaceae	มีใบแคบเรียวยาวเล็กคล้ายต้นสนยอส่วน ดอกขนาดเล็กสีแดง พบขึ้นตามป่าสน หรือป่าละเมาะ
34	เอื้องน้ำต้น	เอื้องน้ำต้น	Ter O	<i>Calanthe cardiloglossa</i>	Orchidaceae	เป็นกล้วยไม้ดิน ดอกเป็นช่อสีชมพู พบขึ้นมากบริเวณสวนหิน ประดูช้าง ซึ่งอยู่ระหว่างทางขึ้นทุ่ง โนนสน
35	ปรอกหัวหิน	กระปรอกสิงห์	EF	<i>Microsorium punctatum</i>	Orchidaceae	เฟินใบแคบยาว ขึ้นอยู่ตามลานหินที่ชื้นและ ด้านใต้ใบไม่มีใบสปอร์

ตารางที่ 14 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	บรรยายลักษณะ
36	หางกระรอก	หางสิงห์	EF	<i>Lycopodium squarrosum</i>	Lycopodiaceae	เป็นใบเป็นหนามขนาดเล็ก เรียงซ้อนกันบริเวณลำห้อยหัว พบขึ้นตามลานหินแตกในทุ่งหญ้า หรือป่าสน
37	โชน	โชน	Ter F	<i>Pteridium squarrosum</i>	Dennstaedtiaceae	เป็นใบราวม ใบเป็นซี่เล็กออกไปทั้งสองข้างของเส้นกลางใบ ขึ้นตามทุ่งหญ้า หรือป่าสนที่เปิดโล่ง
38	กุศเกียะ	กุศเกียะ	Ter F	<i>Hypolepis punctata</i>	Dennstaedtiaceae	เป็นใบราวม คล้ายโชน ใบหยาบแข็ง ขึ้นตามทุ่งหญ้า หรือป่าสนที่เปิดโล่ง
39	โคลงเคลง	ข้าหลวง	S	<i>Melastoma malabathricum</i>	Melastomataceae	ดอกสีม่วงอ่อน กลีบเป็นรูปไข่ มี 5 กลีบ เกสรตรงกลางสีเหลือง ใบเรียวยาวแหลม เส้นใบขนานกันไปตามยาวของใบ ใบมีขน พบขึ้นตามทุ่งหญ้า หรือป่าละเมาะที่ปิดโล่ง
40	เอน้าน้อย	เอน้า	S	<i>Osbeckia chinensis</i>	Melastomataceae	ดอกสีม่วงอ่อน คล้ายข้าหลวง แต่มีขนาดเล็ก และขนาคัดสั้นเล็กกว่า พบขึ้นตามทุ่งหญ้า หรือป่าละเมาะที่เปิดโล่ง
41	-	ส้มกุ้ง	H	<i>Begonia inflata</i>	Begoniaceae	ดอกสีชมพู หรือสีส้ม ดอกมี 4 กลีบ แต่กลีบล่างยื่นยาวออกมา คล้ายลิ้น และเว้าแยกออกไป 4 แฉก พบขึ้นตามลานหิน ที่ชื้นแฉะ และธารน้ำตก
42	ดอกสามสี	กุหลาบขาว	ST	<i>Rhododendron luyi</i>	Ericaceae	ดอกสีขาว หรืออมชมพูเรื่อๆ มี 5 กลีบ ดอกเป็นช่อสั้นตามยอด ช่อละ 2-3 ดอก กลีบดอกติดกัน และบานผายเป็นรูประฆัง และชั้นชูชก มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกดอกช่วงเดือน ก.พ.-เม.ย. พบขึ้นเป็นหมู่ใหญ่ตามสวนหินในป่าสน หรือป่าละเมาะ
43	กุหลาบแดง	กุหลาบแดง	ST	<i>Rhododendron simsii</i>	Ericaceae	ดอกมีแดงสด สี ลักษณะดอกคล้ายกุหลาบขาว ออกดอกช่วงเดือน ม.ค.-ก.พ. (บานก่อนกุหลาบขาว) ชอบขึ้นอยู่ตามริมธารน้ำตก โดยเฉพาะธารน้ำตกที่มีมอสขึ้นหนาแน่นคลุมก้อนหิน

ตารางที่ 14 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ประเภท	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	บรรยายลักษณะ
44	สนสามใบ	สนสามใบ	T	<i>Pinus kesiya</i>	Pinaceae	ใบเป็นรูปเข็ม ใบเป็นช่อ ใน 1 ใบมีใบย่อยเป็นเส้นยาว 3 เส้น เปลือกลำต้นแตกเป็นเกล็ดกลมรี ลำต้นสีเทาอมชมพู พบขึ้นกระจ่ายอยู่ตามทุ่งหญ้า
45	กายโฮง, ทะโล้	มังกาน	T	<i>Schinus molle</i>	Theaceae	ดอกเป็นเกล็ดกลมสีขาว 5 กลีบ มีกลีบเป็นกระจุกสีเหลืองอยู่ตรงกลาง ต้นสูงประมาณ 20-25 เมตร พบขึ้นตามทุ่งหญ้า และชายป่าคงคิ ปลือกสีเทาอมน้ำตาล แตกเป็นร่องลึก
46	บุก	บุก	H	<i>Amorphophallus sp.</i>	Araceae	พืชมีหัวใต้ดิน ดอกงอกจากดินขึ้นมาก่อนใบ ดอกมีสีเข้มคล้ำ ใบใหญ่เป็นรีหยาบๆ ใบบางชนิดลำต้นงอคล้ายหัวใจคว่ำ กอบางชนิดลำต้นเรียบ แต่มีสีเป็นด่างขาว ออกดอกในช่วงฤดูฝน

หมายเหตุ Ag H = Aquatic Herb (ไม้ล้มลุกที่อาศัยอยู่ในน้ำ)

C = Climber (ไม้เถา)

CP = Climbing Palm (หมาก หรือปาล์มที่มีลักษณะเลื้อยพัน)

EF = Epiphytic Fern (เฟินที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้)

ES = Epiphytic Shrub (ไม้พุ่มที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้)

H = Herb (ไม้ล้มลุก)

In H = Insectivorous Herb (พืชกินแมลง)

O = Orchid (กล้วยไม้ หรือเอื้อง)

S = Shrub (ไม้พุ่ม)

S / ST = Shrub / Shrubby Tree (ไม้พุ่ม กิ่งต้น ไม้ขนาดเล็ก)

ST = Shrubby Tree (ไม้ต้นขนาดเล็ก)

ตารางที่ 14 (ต่อ)

T = Tree (ไม้ต้น)

Ter F = Terrestrial Fern (เฟิร์น หรือผักกูดที่อาศัยอยู่ตามพื้นดิน)

Ter O = Terrestrial Orchid (กล้วยไม้ที่อาศัยอยู่ตามพื้นดิน)

ภาพที่ 24 ผักกาด โลก โนน (*Blumeopsis flava*) พบที่ริมทางเดินเท้าเลียบลำน้ำเข็กฝั่งอุทยานฯ หุ้งแสดงหลวง
ชาวบ้านเก็บยอดนำไปประกอบอาหารได้

ภาพที่ 25 ปลูกใหญ่ (*Acharisma macrocheilos*) พบบริเวณป่าไผ่ริมลำน้ำเข็ก ดอกสีแดงนำไปต้มกินแก้ร้อนในได้

ภาพที่ 26 แก้วขาว (*Murraya paniculata*) มีใบประดับสีขาวคล้ายดอกคริสต์มาส พบที่ข้างทางเดินเท้าฝั่ง
อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ภาพที่ 27 เฟินก้านดำสีชมพู (*Adiantum edgeworthii*) เป็นพันธุ์ไม้ที่พบเห็นได้ยาก พบที่ข้างทางเดินเท้าฝั่ง
อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง
(ถ่ายภาพโดย : คุณเกรียงไกร สุวรรณภักดิ์)

ภาพที่ 28 ดอกกระเจียวแดง หรือว่านมหาเมฆ (*Curcuma aeruginosa*) พบเห็นได้ทั่วไปตามพื้นที่ป่า หรือพื้นที่ทุ่งหญ้าในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ในช่วงหลังจากเกิดไฟป่าหรือช่วงปลายฤดูแล้ง

ภาพที่ 29 ดอกกุหลาบแดง (*Rhododendron simsii*) พบได้ในช่วงฤดูหนาวบนทุ่งโนนสน และตามริมธารน้ำตกในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ตารางที่ 15 ชนิดนกที่พบภายในท้องถิ่นในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง และพื้นที่ใกล้เคียง

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์ (Family) หรืออันดับ (Order)
1	เขาปล้า	เขาปล้าธรรมดา	Thick-billed Pigeon	<i>Treron curvirostra</i>	Family Columbidae
2	ปล้า	ปล้าหางพลั่ว	Wedge-tailed Pigeon	<i>Treron sphenura</i>	Family Columbidae
3	ขุนน้อย	พิราบป่า	Rock Pigeon	<i>Columba livia</i>	Family Columbidae
4	ขุน	ขุน	Mountain Imperial	<i>Ducula badia</i>	Family Columbidae
5	เขาหางยาว	เขาลายเล็ก	Little Cuckoo-Dove	<i>Macropygia ruficeps</i>	Family Columbidae
6	เขาไฟ	เขาไฟ	Red Turtle-Dove	<i>Streptopelia tranquebarica</i>	Family Columbidae
7	เขาใหญ่	เขาลายใหญ่	Barred Cuckoo-Dove	<i>Macropygia unchall</i>	Family Columbidae
8	เขาขวา	เขาขวา	Zebra Dove	<i>Geopelia striata</i>	Family Columbidae
9	เขาเขียว	เขาเขียว	Emerald Dove	<i>Chalcophaps indica</i>	Family Columbidae
10	แก้ว	แก้วโม่ง	Alexandrine Parakeet	<i>Psittacula eupatria</i>	Family Psittacidae
11	กั๊กหงอน	กั๊กหงอน	Chestnut-winged Cuckoo	<i>Clamator coromandus</i>	Family Cuculidae
12	อีเหยี่ยว	กั๊กเหยี่ยวใหญ่	Large Hawk-Cuckoo	<i>Cuculus sparveroides</i>	Family Cuculidae
13	นกลาย	กั๊กดูลาย	Banded Bay Cuckoo	<i>Cacomantis sonneratii</i>	Family Cuculidae
14	อีแซว	กั๊กแซงแซว	Drongo Cuckoo	<i>Surniculus lugubris</i>	Family Cuculidae
15	กาน้ำหลังลาย	บั้งอกใหญ่	Green-billed Ground-Cuckoo	<i>Phaenicophaeus tristis</i>	Family Cuculidae
16	นกเท้าหัวดำ	โกโรโกโส	Coral-billed Ground-Cuckoo	<i>Carpococcyx renauldi</i>	Family Cuculidae
17	กระปูดน้อย	กระปูดเล็ก	Lesser Coucal	<i>Centropus bengalensis</i>	Family Cuculidae
18	กระปูดใหญ่	กระปูดใหญ่	Greater Coucal	<i>Centropus sinensis</i>	Family Cuculidae
19	เค้าแสด	แสด	Barn Owl	<i>Tyto alba</i>	Order Strigiformes

ตารางที่ 15 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
20	เค้าน้อย	เค้ากระ	Collared Owllet	<i>Glaucidium brodiei</i>	Order Strigiformes
21	เค้าหูยาวน้อย	เค้าหูยาวเล็ก	Oriental Scops-Owl	<i>Otus sunia</i>	Order Strigiformes
22	ฮูก	ฮูก	Collared Scops-Owl	<i>Otus lempiji</i>	Order Strigiformes
23	เค้าแมว	เค้าโม่ง, เค้าแมว	Asian Barred Owllet	<i>Glaucidium cuculoides</i>	Order Strigiformes
24	เค้าจุด	เค้าจุด	Spotted Owllet	<i>Athene brama</i>	Order Strigiformes
25	เค้าหน้าตาล	เค้าปากสีน้ำตาล	Brown Wood-Owl	<i>Strix leptogrammica</i>	Order Strigiformes
26	เค้าลาย	เค้าใหญ่พันธุ์นุแปลา	Spot-bellied Eagle-Owl	<i>Bubu nipalensis</i>	Order Strigiformes
27	ทิดทื่อ	ทิดทื่อพันธุ์เหนือ	Brown Fish-Owl	<i>Ketupa zeylonensis</i>	Order Strigiformes
28	ไก่ฟ้าขาวหัวแดง	ไก่ฟ้าหลังขาว	Silver Pheasant	<i>Lophura nycthemera</i>	Family Phasianidae
29	กอดกอด	แว่นสีเทา	Grey Peacock-Pheasant	<i>Polyplectron bicalcaratum</i>	Family Phasianidae
30	หมอง	กระหาคางอกสีน้ำตาล	Bar-backed Partridge	<i>Arborophila brunneopectus</i>	Family Phasianidae
31	ค้อ	กระหาคางเงี้ยว	Scaly-breasted Partridge	<i>Arborophila chloropus</i>	Family Phasianidae
32	กระทาทุ่ง	กระทาทุ่ง	Chinese Francolin	<i>Francolinus pintadeanus</i>	Family Phasianidae
33	ไก่ป่า	ไก่ป่า	Red-Jungle Fowl	<i>Gallus gallus</i>	Family Phasianidae
34	กุ่มดำ	กุ่มอกดำ	Rain Quail	<i>Coturnix coromandelica</i>	Family Phasianidae
35	กุ่มอี๊ด	กุ่มอี๊ดใหญ่	Yellow-legged Button Quail	<i>Turnix tanki</i>	Family Phasianidae
36	กุ่มลาย	กุ่มอกลาย	Barred Button Quail	<i>Turnix suscitator</i>	Family Phasianidae
37	กระบา	ตบยุงยักษ์	Great Eared Nightjar	<i>Eurostopodus macrotis</i>	Family Batrachostomidae
38	ตบยุง	ตบยุงหางยาว	Large-tailed Nightjar	<i>Caprimulgus macrurus</i>	Family Batrachostomidae

ตารางที่ 15 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
39	ขุนแผนสีส้ม	ขุนแผนอกสีส้ม	Orange-breasted Trogon	<i>Harpactes oreskios</i>	Family Trogonidae
40	ขุนแผนหัวแดง	ขุนแผนหัวแดง	Red-headed Trogon	<i>Harpactes erythrocephalus</i>	Family Trogonidae
41	เต็นน้อย	กระเต็นน้อยธรรมดา	Common Kingfisher	<i>Alcedo atthis</i>	Family Alcedinidae
42	เต็นน้อยสามนิ้ว	กระเต็นน้อยสามนิ้ว	Oriental Dwarf Kingfisher	<i>Ceyx erithacus</i>	Family Alcedinidae
43	เต็นสีน้ำเงิน	กระเต็นหลังสีน้ำเงิน	Blue-eared Kingfisher	<i>Alcedo meninting</i>	Family Alcedinidae
44	เต็นใหญ่	กระเต็นใหญ่ธรรมดา	Stork-billed Kingfisher	<i>Halcyon capensis</i>	Family Alcedinidae
45	เต็นอกขาว	กระเต็นอกขาว	White-throated Kingfisher	<i>Halcyon smyrnensis</i>	Family Alcedinidae
46	เต็นหัวดำ	กระเต็นหัวดำ	Black-capped Kingfisher	<i>Halcyon pileata</i>	Family Alcedinidae
47	กระจ้าวทุ่ง	ตะขาบทุ่ง	Indian Roller	<i>Coracias benghalensis</i>	Family Coraciidae
48	กระจ้าวแดง	ตะขาบแดง	Dollar bird	<i>Eurystomus orientalis</i>	Family Coraciidae
49	จาบ	จาบคาครามน้ำเงิน	Blue-bearded Bee-eater	<i>Nyctornis althertoni</i>	Family Moropidae
50	แกง	แก็ก	Oriental Pied Hornbill	<i>Anthracoceros albirostris</i>	Family Bucerotidae
51	ขุนค	โพระดกธรรมดา	Lineated Barbet	<i>Megalaima lineata</i>	Family Megalaimidae
52	ขุนคหนูเขียว	โพระดกหนูเขียว	Green-eared Barbet	<i>Megalaima faiostricta</i>	Family Megalaimidae
53	ขุนคกกลสีฟ้า	โพระดกกลสีฟ้า	Blue-throated Barbet	<i>Megalaima asiatica</i>	Family Megalaimidae
54	ขุนคกใหญ่	ตั้งสือ	Great Barbet	<i>Megalaima virens</i>	Family Megalaimidae
55	กินหนอนทองลาย	หัวขวานจิ๋วทองลาย	Speckled Piculet	<i>Picumnus innominatus</i>	Family Picidae
56	กินหนอนแก้วขาว	หัวขวานจิ๋วขาว	White-browed Piculet	<i>Sasia ochracea</i>	Family Picidae
57	กินหนอนหลังทอง	หัวขวานสีน้ำตาลทอง	Greater Flameback	<i>Chrysocolaptes lucidus</i>	Family Picidae

ตารางที่ 15 (ต่อ)

№	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
58	กินหนอนป่าไผ่	หัวขวานป่าไผ่	Bamboo-Woodpecker	<i>Gecinulus viridis</i>	Family Picidae
59	กินหนอนหลังทอง	หัวขวานสามนิ้วหลังทอง	Common Flameback	<i>Dinopium javanense</i>	Family Picidae
60	กินหนอนเขียวป่าไผ่	หัวขวานเขียวป่าไผ่	Laced Woodpecker	<i>Picus vittatus</i>	Family Picidae
61	กินหนอนหัวดำ	หัวขวานเขียวหัวดำ	Grey-headed Woodpecker	<i>Picus canus</i>	Family Picidae
62	กินหนอนหงอนเหลือง	หัวขวานใหญ่หงอนเหลือง	Greater Yellownappe	<i>Picus flavinucha</i>	Family Picidae
63	กินหนอนหงอนเหลือง	หัวขวานเล็กหงอนเหลือง	Lesser Yellownappe	<i>Picus chlorolophus</i>	Family Picidae
64	กินหนอนใหญ่ดำ	หัวขวานใหญ่สีดำ	White-bellied Woodpecker	<i>Dryocopus javensis</i>	Family Picidae
65	พญานกทางยาว	พญาปากกว้างทางยาว	Long-tailed Broadbill	<i>Psarisomus dalhousiae</i>	Family Eurylaimidae
66	พญาอกสีน้ำตาล	พญาปากกว้างอกสีน้ำตาล	Silver-breasted Broadbill	<i>Serilophus lunatus</i>	Family Eurylaimidae
67	พญาสีดำ	พญาปากกว้างสีดำ	Dusky Broadbill	<i>Corydon sumatranus</i>	Family Eurylaimidae
68	เขียว	เขียวปากงุ้ม	Green Broadbill	<i>Cahyptomera viridis</i>	Family Eurylaimidae
69	แอ่นตาล	แอ่นตาล	Asian Palm-Swift	<i>Cypsiurus balasensis</i>	Family Apodidae
70	นางแอ่นบ้าน	แอ่นบ้าน	House Swift	<i>Apus affinis</i>	Family Apodidae
71	นางแอ่นขาวหางแฉก	แอ่นตะโพกขาวหางแฉก	Pacific Swift	<i>Apus pacificus</i>	Family Apodidae
72	นางแอ่น	นางแอ่นบ้าน	Barn Swallow	<i>Hirundo rustica</i>	Family Hirundinidae
73	นางแอ่นตะโพกแดง	นางแอ่นตะโพกแดง	Red-rumped Swallow	<i>Hirundo daurica</i>	Family Hirundinidae
74	เค้าคินสวน	เค้าคินสวน	Olive-backed Pipit	<i>Anthus hodgsoni</i>	Family Motacillidae
75	เค้าลมหลังเทา	เค้าลมหลังเทา	Grey Wagtail	<i>Motacilla cinerea</i>	Family Motacillidae
76	เค้าลมเหลือง	เค้าลมเหลือง	Yellow Wagtail	<i>Motacilla flava</i>	Family Motacillidae

ตารางที่ 15 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
77	เค้าลมดง	เค้าลมดง	Forest Wagtail	<i>Dendronanthus indicus</i>	Family Motacillidae
78	อีเกา	อู๋มาตร์	White Wagtail	<i>Motacilla alba</i>	Family Motacillidae
79	เค้ายดง	เค้ายดงสีน้ำตาล	Large Wood-shrike	<i>Tephrodornis virgatus</i>	Family Campephagidae
80	อีทา	จิ้งจอกใหญ่	Large Cuckoo-shrike	<i>Coracina macei</i>	Family Campephagidae
81	พญาไฟ	พญาไฟสีทูลาบ	Rosy Minivet	<i>Pericrocotus roseus</i>	Family Campephagidae
82	พญาไฟเล็ก	พญาไฟเล็ก	Small Minivet	<i>Pericrocotus cinnamomeus</i>	Family Campephagidae
83	พญาไฟใหญ่	พญาไฟใหญ่	Scarlet Minivet	<i>Aegithina tiphia</i>	Family Campephagidae
84	ขมิ้นน้อย	ขมิ้นน้อยธรรมดา	Common Iora	<i>Chloropsis hardwickii</i>	Family Chloropseidae
85	เงี้ยวสีทอง	เงี้ยวกันตองหน้าปากสีทอง	Golden-fronted Leafbird	<i>Pycnonotus melanicterus</i>	Family Chloropseidae
86	เงี้ยวสีส้ม	เงี้ยวกันตองท้องสีส้ม	Orange-bellied Leafbird	<i>Chloropsis hardwickii</i>	Family Chloropseidae
87	หัวจุกเหลือง	ปรอดเหลืองหัวจุก	Black-crested Bulbul	<i>Pycnonotus melanicterus</i>	Family Pycnonotidae
88	หัวจุกโขน	ปรอดหัวโขน	Red-whiskered Bulbul	<i>Pycnonotus jocosus</i>	Family Pycnonotidae
89	หัวจุกสีเขม่า	ปรอดหัวสีเขม่า	Sooty-headed Bulbul	<i>Pycnonotus aurigaster</i>	Family Pycnonotidae
90	หัวจุกคอลาย	ปรอดคอลาย	Stripe-throated Bulbul	<i>Pycnonotus finlaysoni</i>	Family Pycnonotidae
91	แซงแซวหางปลา	แซงแซวหางปลา	Black Drongo	<i>Dicrurus macrocerus</i>	Family Dicruridae
92	แซงแซวเทา	แซงแซวเทา	Ashy Drongo	<i>Dicrurus leucophaeus</i>	Family Dicruridae
93	แซงแซวปากกา	แซงแซวปากกา	Crow-billed Drongo	<i>Dicrurus annectans</i>	Family Dicruridae
94	แซงแซวลี	แซงแซวลีเหลือง	Bronzed Drongo	<i>Dicrurus aeneus</i>	Family Dicruridae
95	แซงแซวหางบ่วงเล็ก	แซงแซวหางบ่วงเล็ก	Lesser Racket-tailed Drongo	<i>Dicrurus remifer</i>	Family Dicruridae

ตารางที่ 15 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
96	แสงแขวหางบั้งใหญ่	แสงแขวหางบั้งใหญ่	Greater Racket-tailed Drongo	<i>Dicrurus paradiseus</i>	Family Dicruridae
97	แสงแขวหางอนขน	แสงแขวหางอนขน	Hair-crested Drongo	<i>Dicrurus hottentottus</i>	Family Dicruridae
98	เขียง	เขียวคราม	Asian Fairy-bluebird	<i>Irena puella</i>	Family Irenidae
99	ขมิ้นทอยดำ	ขมิ้นท่ายทอยดำ	Black-naped Oriole	<i>Oriolus chinensis</i>	Family Oriolidae
100	สาธิกาเขียว	สาธิกาเขียว	Green Magpie	<i>Cissa chinensis</i>	Family Corvidae
101	ขุนแผน	ขุนแผน	Blue Magpie	<i>Urocissa erythrorhyncha</i>	Family Corvidae
102	อีกา	อีกา	Large-billed Crow	<i>Corvus macrorhynchos</i>	Family Corvidae
103	ไต่ไม้	ไต่ไม้ท้องสีส้มมะขาม	Chestnut-bellied Nuthatch	<i>Sitta castanea</i>	Family Sittidae
104	ไต่ไม้กัมมะหยี่	ไต่ไม้หน้าผากกัมมะหยี่	Velvet-fronted Nuthatch	<i>Sitta frontalis</i>	Family Sittidae
105	จาบอกลาย	จาบดินอกลาย	Puff-throated Babbler	<i>Pellorneum ruficeps</i>	Family Timaliidae
106	ระวังไพรปากยาว	ระวังไพรปากยาว	Large Scimitar-Babbler	<i>Pomatorhinus hypoleucos</i>	Family Timaliidae
107	ระวังไพรปากเหลือง	ระวังไพรปากเหลือง	White-browed Scimitar-Babbler	<i>Pomatorhinus schisticeps</i>	Family Timaliidae
108	กินแมลงอกเหลือง	กินแมลงอกเหลือง	Striped Tit-Babbler	<i>Macronous gularis</i>	Family Timaliidae
109	กระถั่ว	กระรางหัวหงอก	White-crested Laughing thrush	<i>Garrulax leucolophus</i>	Family Timaliidae
110	กระราง	กระรางคอดำ	Black-throated Laughing thrush	<i>Garrulax chinensis</i>	Family Timaliidae
111	นุ่รอก	นุ่รอกตาขาว	Brown-cheeked Fulvetta	<i>Alcippe poiocephala</i>	Family Timaliidae
112	หัวจุกท้องขาว	ภูหงอนท้องขาว	White-bellied Yuhina	<i>Yuhina zantholeuca</i>	Family Timaliidae
113	เสือแมลงหัวขาว	เสือแมลงหัวขาว	White-hooded Babbler	<i>Gampsorhynchus rufulus</i>	Family Timaliidae
114	กระจิบสีคล้ำ	กระจิบสีคล้ำ	Dusky Warbler	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	Family Sylviidae

ตารางที่ 15 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
115	กระจับปากหนา	กระจับปากหนา	Radde's Warbler	<i>Phylloscopus schwarzi</i>	Family Sylviidae
116	กระจับเขียวปากสองแถบ	กระจับเขียวปากสองแถบ	Two-barred Warbler	<i>Phylloscopus plumbeitarsus</i>	Family Sylviidae
117	กระจับเขียว	กระจับเขียวคุด	Greenish Warbler	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	Family Sylviidae
118	กระจับ	กระจับธรรมดา	Inornate Warbler	<i>Phylloscopus inornatus</i>	Family Sylviidae
119	กระจับท้องเหลือง	กระจับคิ้วดำท้องเหลือง	Sulphur-breasted Warbler	<i>Phylloscopus ricketti</i>	Family Sylviidae
120	กระจับหางยาวใหญ่	กระจับหางยาวใหญ่	Blyth's Leaf-Warbler	<i>Phylloscopus reguloides</i>	Family Sylviidae
121	พังกัด	พังกัด	Black-browed Reed-Warbler	<i>Acrocephalus bistrigiceps</i>	Family Sylviidae
122	กระจับหน้าเหลือง	กระจับหน้าเหลือง	Yellow-bellied Prinia	<i>Prinia flaviventris</i>	Family Sylviidae
123	กระจับหน้าสีเขียว	กระจับหน้าสีเขียว	Plain Prinia	<i>Prinia inornata</i>	Family Sylviidae
124	กระจับ	กระจับธรรมดา	Common Tailorbird	<i>Orthotomus sutorius</i>	Family Sylviidae
125	กระจับคอดำ	กระจับคอดำ	Dark-necked Tailorbird	<i>Orthotomus atrogularis</i>	Family Sylviidae
126	กระจับหัวลาย	กระจับหัวลาย	Stub-tailed Bush-Warbler	<i>Cettia squameiceps</i>	Family Sylviidae
127	คอทับทิม	คอทับทิม	Siberian Rubythroat	<i>Luscinia calliope</i>	Family Turdidae
128	กางเขนบ้าน	กางเขนบ้าน	Oriental Magpie-Robin	<i>Copsychus saularis</i>	Family Turdidae
129	กางเขนดง	กางเขนดง	White-rumped Shama	<i>Copsychus malabaricus</i>	Family Turdidae
130	กางเขนน้ำหลังเทา	กางเขนน้ำหลังเทา	Slaty-backed Forktail	<i>Enicurus schistaceus</i>	Family Turdidae
131	กางเขนน้ำหัวขาว	กางเขนน้ำหัวขาว	White-crowned Forktail	<i>Enicurus leschenauti</i>	Family Turdidae
132	ชีหมา	ยอดหญ้าสีดำ	Pied Bushchat	<i>Saxicola caprata</i>	Family Turdidae
133	เอี้ยงดำ	เอี้ยงดำ	Blue Whistling thrush	<i>Myiophonus caeruleus</i>	Family Turdidae

ตารางที่ 1.5 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
134	จับแมลงสีคล้ำ	จับแมลงสีคล้ำ	Dark-sided Flycatcher	<i>Muscicapa sibirica</i>	Family Muscicapidae
135	จับแมลงสีน้ำตาล	จับแมลงสีน้ำตาล	Asian Brown Flycatcher	<i>Muscicapa dauurica</i>	Family Muscicapidae
136	จับแมลงหัวเทา	จับแมลงหัวเทา	Grey-headed Flycatcher	<i>Culicicapa ceylonensis</i>	Family Muscicapidae
137	จับแมลงอกฟ้า	จับแมลงอกสีฟ้า	Hainan Blue Flycatcher	<i>Cyornis hainana</i>	Family Muscicapidae
138	จับแมลงจุกดำ	จับแมลงจุกดำ	Black-naped Monarch	<i>Hypothymis azurea</i>	Family Monarchidae
139	เขวสวรงค์	เขวสวรงค์	Asian Paradise-flycatcher	<i>Terpsiphone paradisi</i>	Family Monarchidae
140	เสื้อสีน้ำตาล	เสื้อสีน้ำตาล	Brown Shrike	<i>Lanius cristatus</i>	Family Laniidae
141	เสื้อหัวดำ	เสื้อหัวดำ	Long-tailed Shrike	<i>Lanius schach</i>	Family Laniidae
142	ขุนทอง	ขุนทอง	Hill Myna	<i>Gracula religiosa</i>	Family Sturnidae
143	เอียงสาติก	เอียงสาติก	Common Myna	<i>Acridotheres javanicus</i>	Family Sturnidae
144	กิ้งโครงคอดำ	กิ้งโครงคอดำ	Black-collared Starling	<i>Sturnus nigricollis</i>	Family Sturnidae
145	เอียงหงอน	เอียงหงอน	White-vented Myna	<i>Acridotheres javanicus</i>	Family Sturnidae
146	กินปัสสีทับทิม	กินปัสสีทับทิมสีน้ำตาล	Ruby-cheeked Sunbird	<i>Anthreptes singalensis</i>	Family Nectariniidae
147	กินปัสสีอกเหลือง	กินปัสสีอกเหลือง	Olive-backed Sunbird	<i>Nectarinia jugularis</i>	Family Nectariniidae
148	ปัสสีกล้วยเล็ก	ปัสสีกล้วยเล็ก	Little Spiderhunter	<i>Arachnothera longirostra</i>	Family Nectariniidae
149	ปัสสีกล้วยลาย	ปัสสีกล้วยลาย	Streaked Spiderhunter	<i>Arachnothera magna</i>	Family Nectariniidae
150	ก๊อต	แว่นตาขาวสีทอง	Oriental White-eye	<i>Zosterops palpebrosus</i>	Family Zosteropidae
151	กาฝาก	กาฝากสีเขียว	Plain Flowerpecker	<i>Dicaeum concolor</i>	Family Dicaeidae
152	กระดุมเขียวไผ่	กระดุมเขียวไผ่	Pin-tailed Parrotfinch	<i>Erythrura prasina</i>	Family Ploceidae

ตารางที่ 15 (ต่อ)

No.	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
153	กระจามปีก่อนสีกุหลาบ	จามปีก่อนสีกุหลาบ	Common Rosefinch	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Family Fringillidae
154	กระยาง	ยางกรอกพันรุ้ง	Chinese Pond-Heron	<i>Ardeola bacchus</i>	Family Ardeidae
155	กระยางเปีย	ยางเปีย	Little Egret	<i>Egretta garzetta</i>	Family Ardeidae
156	กระยางไฟ	ยางไฟ	Cinnamon Bittern	<i>Ixobrychus cinnamomeus</i>	Family Ardeidae
157	เหยี่ยวขาว	เหยี่ยวขาว	Black-shouldered Kite	<i>Elanus caeruleus</i>	Family Accipitridae
158	เหยี่ยวดำ	เหยี่ยวดำ	Black Kite	<i>Milvus migrans</i>	Family Accipitridae
159	เหยี่ยวนกเขาทอง	เหยี่ยวนกเขาทอง	Crested Goshawk	<i>Accipiter trivirgatus</i>	Family Accipitridae
160	เหยี่ยวนกเขา	เหยี่ยวนกเขาชิครา	Shikra	<i>Accipiter badius</i>	Family Accipitridae
161	เหยี่ยวผึ้ง	เหยี่ยวผึ้ง	Crested Honey-Buzzard	<i>Pernis ptilorhynchus</i>	Family Accipitridae
162	เหยี่ยวรุ้ง	เหยี่ยวรุ้ง	Crested Serpent-Eagle	<i>Spilornis cheela</i>	Family Accipitridae
163	เหยี่ยวทุ่ง	เหยี่ยวทุ่ง	Eastern Marsh-Harrier	<i>Circus spilonotus</i>	Family Accipitridae

ตารางที่ 16 ชนิดผีเสื้อที่พบบริเวณลำน้ำเจ๊ก (ใกล้ตอมหุบบ้านหนองเม่นา และตาดินแวนเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
วงศ์ผีเสื้อหางติ่ง (Family Papilionidae)				
1	ผีเสื้อทองทรงรรมดา	Golden Birdwing	<i>Troides aeacus aeacus</i>	เมษายน, มิถุนายน
2	ผีเสื้อหางตุ้มจุดชมพู	Common Rose	<i>Pachliopta aristolochiae goniopeltis</i>	เมษายน, มิถุนายน
3	ผีเสื้อเชิงลายธรรมดา	Common Mime	<i>Chilasa clytia clytia</i>	เมษายน
4	ผีเสื้อหางติ่งสะพายขาว	Banded Swallowtail	<i>Papilio demolition demolion</i>	มิถุนายน
5	ผีเสื้อหางติ่งมหาเทพ	Burmese Raven	<i>Papilio mahadeva mahadeva</i>	เมษายน, มิถุนายน
6	ผีเสื้อหางติ่งเฮเลน	Red Helen	<i>Papilio helenus helenus</i>	เมษายน, มิถุนายน
7	ผีเสื้อหางติ่งชะอ้อน	Black and White Helen	<i>Papilio nepheleus chaon</i>	เมษายน, มิถุนายน
8	ผีเสื้อหางติ่งธรรมดา	Common Mormon	<i>Papilio polytes romulus</i>	เมษายน, มิถุนายน
9	ผีเสื้อหางติ่งนางละเวง	Great Mormon	<i>Papilio memnon agenor</i>	เมษายน, มิถุนายน
10	ผีเสื้อหางติ่งปารีส	Paris Percock	<i>Papilio paris paris</i>	เมษายน, มิถุนายน
11	ผีเสื้อหางคาบภูเขา	Fourbar Swordtail	<i>Graphium agetes agetes</i>	เมษายน, มิถุนายน
12	ผีเสื้อหางคาบลายขีด	Chain Swordtail	<i>Graphium aristeus hermocrates</i>	เมษายน, มิถุนายน
13	ผีเสื้อหางคาบธรรมดา	Fivebar Swordtail	<i>Graphium antiphates pompilius</i>	เมษายน, มิถุนายน
14	ผีเสื้อม้าลายใหญ่	Great Zebra	<i>Graphium xenocles kephisos</i>	เมษายน, มิถุนายน
15	ผีเสื้อม้าลายจุด	Spotted Zebra	<i>Graphium megarus megapenthes</i>	เมษายน, มิถุนายน
16	ผีเสื้อม้าลายธรรมดา	Lesser Zebra	<i>Graphium macareus</i>	เมษายน, มิถุนายน
17	ผีเสื้อสะพายฟ้าธรรมดา	Common Bluebottle	<i>Graphium sarpedon luctatus</i>	เมษายน, มิถุนายน
18	ผีเสื้อหนอนจ่าปี่จุดแยก	Common Jay	<i>Graphium doson axion</i>	เมษายน, มิถุนายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
	วงศ์ผีเสื้อหางติ่ง (Family Papilionidae)			
19	ผีเสื้อหนอนจำปีจุดต่อขอบ	Veined Jay	<i>Graphium chironides chironides</i>	เมษายน
20	ผีเสื้อหนอนจำปีธรรมดา	Tailed Jay	<i>Graphium agamemnon agamemnon</i>	เมษายน, มิถุนายน
21	ผีเสื้อหางมังกรขาว	White Dragontail	<i>Lamproptera curius curius</i>	เมษายน
22	ผีเสื้อหางมังกรเขียว	Green Dragontail	<i>Lamproptera meges virescens</i>	เมษายน, มิถุนายน
	วงศ์ผีเสื้อหนอนกะหล่ำ (Family Pieridae)			
23	ผีเสื้อหนอนกาฝากธรรมดา	Painted Jezebel	<i>Delias hyparete indica</i>	เมษายน, มิถุนายน
24	ผีเสื้อขาวแคระ	Psyche	<i>Leptosia nina nina</i>	เมษายน, มิถุนายน
25	ผีเสื้อหนอนใบกุ่มขอบตาลไหม้	Chocolate Albatross	<i>Appias lyncida eleonora</i>	เมษายน, มิถุนายน
26	ผีเสื้อหนอนใบกุ่มธรรมดา	Common Albatross	<i>Appias albina darada</i>	เมษายน, มิถุนายน
27	ผีเสื้อหนอนใบกุ่มอินทรา	Plain Puffin	<i>Appias indra thrionion</i>	เมษายน, มิถุนายน
28	ผีเสื้อปลายปีกส้มใหญ่	Great Orange Tip	<i>Hebomoia glaucippe glaucippe</i>	เมษายน, มิถุนายน
29	ผีเสื้อเหลืองก้ามงิน*	Tailed Sulphur	<i>Dercas verhuelli doubledayi</i>	มิถุนายน
30	ผีเสื้อแอมรธรรมดา	Common Grass Yellow	<i>Eurema hecabe contubernalis</i>	เมษายน, มิถุนายน
31	ผีเสื้อแอมรขดไม้	Tree Yellow	<i>Gandaca harina burmana</i>	เมษายน, มิถุนายน
32	ผีเสื้อหนอนกะหล่ำอินเดีย	Indian Cabbage White	<i>Artogeia canidia</i>	เมษายน, มิถุนายน
33	ผีเสื้อแอมรจิ๋ว	Small Grass Yellow	<i>Eurema brigitta</i>	เมษายน, มิถุนายน
34	ผีเสื้อหนอนกุ่มธรรมดา	Lemon Emigrant	<i>Catopsilia pomona</i>	เมษายน, มิถุนายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
	วงศ์ผีเสื้อหมอนกะหล่ำ (Family Pieridae)			
35	ผีเสื้อฟ้าเมื่อยเลนธรรมดา	Common Wanderer	<i>Pareronia anais</i>	มิถุนายน
	วงศ์ผีเสื้อขาน้ำพุ (Family Nymphalidae)			
36	ผีเสื้อหมอนใบรักฟ้าใหญ่	Dark Blue Tiger	<i>Tirumala septentrionis septentrionis</i>	เมษายน, มิถุนายน
37	ผีเสื้อหมอนใบรักเหลือง	Yellow Glassy Tiger	<i>Parantica aspasia aspasia</i>	เมษายน, มิถุนายน
38	ผีเสื้อหมอนใบรักสีตาล	Chocolate Tiger	<i>Parantica melaneus plataniston</i>	เมษายน, มิถุนายน
39	ผีเสื้อจกามียลาย	Striped Blue Crow	<i>Euploea mulciber mulciber</i>	เมษายน, มิถุนายน
40	ผีเสื้อจกาดำขาว	Magpie Crow	<i>Euploea radamanthus radamanthus</i>	เมษายน, มิถุนายน
41	ผีเสื้อไคเซอร์ดำ*	Black Kaiser	<i>Penthema binghami mimetica</i>	เมษายน
42	ผีเสื้อเดอะเพอะลายตรง	Straight Treebrown	<i>Lethe verma stenopa</i>	มิถุนายน
43	ผีเสื้อตาลพุ่มแถบขาวเล็ก	White-bar Bushbrown	<i>Mycalasis anaxias aemate</i>	เมษายน
44	ผีเสื้อนิโกร	Nigger	<i>Orsotriaena medus medus</i>	เมษายน, มิถุนายน
45	ผีเสื้อป่าสีตาลไหม้	Common Faun	<i>Faunis canens arcesilas</i>	เมษายน
46	ผีเสื้อกะทกรกธรรมดา	Leopard Lacewing	<i>Cethosia cyane euanthes</i>	เมษายน, มิถุนายน
47	ผีเสื้อตาลหางแหลมธรรมดา	Common Cruiser	<i>Vindula erota erota</i>	เมษายน, มิถุนายน
48	ผีเสื้อลายขี้เมียง	Rustic	<i>Cupha erymanthis lotis</i>	เมษายน, มิถุนายน
49	ผีเสื้อลายตลกลายจุด	Spotted Jester	<i>Symbrenthia hypselis sinis</i>	เมษายน
50	ผีเสื้อลายตลกขี้ดุ้ง*	Intricate Jester	<i>Symbrenthia hypatia chersonesia</i>	เมษายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
	วงศ์ผีเสื้อหางนํ้า (Family Nymphalidae)			
51	ผีเสื้อเทพนซีดาลใหม่	Chocolate Pansy	<i>Junonia iphita iphita</i>	เมษายน, มิถุนายน
52	ผีเสื้อใบไม้เล็ก	Autumn Leaf	<i>Dolichoptera bisaltide siamensis</i>	เมษายน, มิถุนายน
53	ผีเสื้อใบไม้ใหญ่อินเดีย	Orange Oakleaf	<i>Kallima inachus</i>	มิถุนายน
54	ผีเสื้อแผนที่ธรรมดา	Common Map	<i>Cyrestis thyodamas thyodamas</i>	เมษายน, มิถุนายน
55	ผีเสื้อกะลาสีธรรมดา	Common Plain Sailor	<i>Neptis hylas kamarupa</i>	เมษายน, มิถุนายน
56	ผีเสื้อจำคามา	Orange Staff Sergeant	<i>Athyma cama cama</i>	เมษายน
57	ผีเสื้อแถบขาวธรรมดา	Commander	<i>Modura procris procris</i>	เมษายน, มิถุนายน
58	ผีเสื้อช่างร่อน	Clipper	<i>Parthenos sylvia gambrius</i>	เมษายน
59	ผีเสื้อเคาท์เทา	Grey Count	<i>Tanaecia lepidea sthavara</i>	เมษายน
60	ผีเสื้อเจ้าชายดำขอบปีกเว้า	Black Prince	<i>Rohana parisais siamensis</i>	เมษายน, มิถุนายน
61	ผีเสื้อจันทร์*	Eastern Courtier	<i>Sephis chandra chandra</i>	เมษายน
62	ผีเสื้อตาลหามแดง	Tawny Rajah	<i>Charaxes bernardus hierax</i>	เมษายน, มิถุนายน
63	ผีเสื้อเหลืองหนามธรรมดา	Common Nawab	<i>Polyura athamas athamas</i>	เมษายน, มิถุนายน
64	ผีเสื้อเหลืองหนามใหญ่โคนปีกดำ	Great Nawab	<i>Polyura eudamippus nigrobasis</i>	เมษายน, มิถุนายน
65	ผีเสื้อเหลืองหนามแคว้นจาม*	Shan Nawab	<i>Polyura nepenthes nepenthes</i>	มิถุนายน
66	ผีเสื้อหัวแหลมกระบอง	Club Beak	<i>Libythea myrrha sanguinalis</i>	เมษายน, มิถุนายน
67	ผีเสื้อรอกาหนอนยี่โต	Common Indian Crow	<i>Euploea core</i>	มิถุนายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
	วงศ์ผีเสื้อหางน้ำพู่ (Family Nymphalidae)			
68	ผีเสื้อสายัณห์สีตาลธรรมดา	Common Evening Brown	<i>Melanitis leda</i>	มิถุนายน
69	ผีเสื้อตาลพุ่มสีจุดเรียง	Drak-brand Bushbrown	<i>Mycalesis mineus</i>	เมษายน, มิถุนายน
70	ผีเสื้อสีตาลจุดดาหัวธรรมดา	Common Four-ring	<i>Ypthima huebneri</i>	เมษายน, มิถุนายน
71	ผีเสื้อหนอนอนนามกะทกรก	Tawny Coster	<i>Acraea violae</i>	เมษายน, มิถุนายน
72	ผีเสื้อสีอิฐธรรมดา	Common Yeoman	<i>Cirrochroa tyche</i>	เมษายน, มิถุนายน
73	ผีเสื้อไอซ์เรียนเล็ก	Royal Assyrian	<i>Terinos terpander</i>	มิถุนายน
74	ผีเสื้อแดงอินเดีย*	Indian Red Admiral	<i>Vanessa indica</i>	มิถุนายน
75	ผีเสื้อแพนซึมยรา	Peacock Pansy	<i>Junonia almana</i>	มิถุนายน
76	ผีเสื้อปีกไข่เมยเลียน	Danaid Egg-fly	<i>Hypolimnas misippus</i>	มิถุนายน
77	ผีเสื้อปีกวัวธรรมดา	Common Courtesan	<i>Euripus nycetilius</i>	เมษายน, มิถุนายน
78	ผีเสื้อหนอนอนใบรักธรรมดา	Plain Tiger	<i>Danaus chrysippus</i>	เมษายน, มิถุนายน
79	ผีเสื้อหนอนมะพร้าวธรรมดา	Common Palmfly	<i>Elymnias hypermnestra</i>	เมษายน, มิถุนายน
80	ผีเสื้อเลอะเทอะป่าไฟ	Bamboo Treebrown	<i>Lethe europa</i>	มิถุนายน
81	ผีเสื้อตาลพุ่มสามจุดเรียง	Common Bushbrown	<i>Mycalesis perseus</i>	เมษายน, มิถุนายน
82	ผีเสื้อสีตาลจุดดาหัวธรรมดา	Easter Five-ring	<i>Ypthima similis</i>	มิถุนายน
83	ผีเสื้อกะทกรกแดง	Red Lacewing	<i>Cethosia bibilis</i>	มิถุนายน
84	ผีเสื้อเสือดำใหญ่	Common Leopard	<i>Phalanta phalantha</i>	มิถุนายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
	วงศ์ผีเสื้องาหน้า (Family Nymphalidae)			
85	ผีเสื้อลายตลกขรรคาคา	Common Jester	<i>Symbrenthia lilaea</i>	เมษายน, มิถุนายน
86	ผีเสื้อหนอนองุ่นขรรคาคา	Common Castor	<i>Ariadne merione</i>	เมษายน, มิถุนายน
87	ผีเสื้อแผนที่แดงขรรคาคา	Common Maplet	<i>Chersonesia risa</i>	มิถุนายน
88	ผีเสื้อแผนที่เล็ก	Little Map	<i>Cyrestis themire</i>	มิถุนายน
89	ผีเสื้อแถบขาวใหญ่	White Commodore	<i>Parasarpa dudu</i>	มิถุนายน
90	ผีเสื้อแมวลาย	Tabby	<i>Pseudergolis wedah</i>	มิถุนายน
91	ผีเสื้อเจ้าป่า	Tufted Junglesking	<i>Thauria aliris</i>	มิถุนายน
92	ผีเสื้อจระกาสีเหลืองฟ้า	Blue King Crow	<i>Euploea camaralzeman</i>	เมษายน, มิถุนายน
93	ผีเสื้อแผนที่หินอ่อน	Marbled Map	<i>Cyrestis cocles</i>	มิถุนายน
94	ผีเสื้อหัวแหลมจุดขาว	White-spotted Beak	<i>Libythea narina</i>	มิถุนายน
95	ผีเสื้อพอมด	Wizard	<i>Rhinopalpa polynice</i>	มิถุนายน
96	ผีเสื้อไผ่ลายขรรคาคา	Common Duffer	<i>Discophora sondaica</i>	เมษายน, มิถุนายน
97	ผีเสื้อพระเสาร์ขรรคาคา	Common Saturn	<i>Zeuxidia amethystus</i>	เมษายน, มิถุนายน
98	ผีเสื้อเหลืองลิ้น*	White Dryad	<i>Aemona lena</i>	มิถุนายน
99	ผีเสื้อจระกาสีเขียว	Blue Corw	<i>Euploea algea</i>	เมษายน, มิถุนายน
100	ผีเสื้อบารอนม่วงดำ	Plain Earl	<i>Tanaecia jahnu</i>	มิถุนายน
101	ผีเสื้อตาลจุดเรียงปีกหลังจุด	White Diadem	<i>Ethope diademoides</i>	มิถุนายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
	วงศ์ผีเสื้องาหน้าหู (Family Nymphalidae)			
102	ผีเสื้อหนอนมะพร้าวลายจุด	Spotted Palmfly	<i>Elymnias malelas</i>	เมษายน, มิถุนายน
	วงศ์ผีเสื้อสีน้ำเงิน (Family Lycaenidae)			
103	ผีเสื้อหนอนพุดชาธรรมดา	Common Pierrot	<i>Castalius rosimon rosimon</i>	เมษายน
104	ผีเสื้อหนอนพุดชาแถบฟ้า	Banded Blue Pierrot	<i>Discolampa ethion ethion</i>	เมษายน, มิถุนายน
105	ผีเสื้อหนอนพุดชาแถบตรง	Straight Pierrot	<i>Caleta roxus roxana</i>	เมษายน, มิถุนายน
106	ผีเสื้อหนอนพุดชาแถบหักศอก	Elbowed Pierrot	<i>Caleta elna noliteia</i>	เมษายน, มิถุนายน
107	ผีเสื้อฟ้าพุ่มธรรมชาติ	Common Hedge Blue	<i>Acytolepis puspa gisca</i>	เมษายน, มิถุนายน
108	ผีเสื้อฟ้าพุ่มกลางปีกขาว	White-banded Hedge Blue	<i>Celastrina transpecta</i>	เมษายน, มิถุนายน
109	ผีเสื้อมลายา	Malayan	<i>Megisba malaya sikkima</i>	เมษายน, มิถุนายน
110	ผีเสื้อฟ้าจิตหกเหลี่ยม	Barred Lineblue	<i>Prosotas aluta coelestis</i>	เมษายน, มิถุนายน
111	ผีเสื้อฟ้าขอบขนธรรมชาติ	Common Ciliate Blue	<i>Anthene emolus emolus</i>	เมษายน, มิถุนายน
112	ผีเสื้อฟ้าขอบขนใต้ปีกจุด	Pointed Ciliate Blue	<i>Anthene lycaenina lycambes</i>	เมษายน, มิถุนายน
113	ผีเสื้อแสดหางยาวธรรมชาติ	Common Yamfly	<i>Loxura atymnus continentalis</i>	เมษายน, มิถุนายน
114	ผีเสื้อพุ่มไม้ธรรมชาติ	Common Tit	<i>Hypolycaena erylus himavatus</i>	เมษายน, มิถุนายน
115	ผีเสื้อหางพลีว	Fluffy Tit	<i>Zelus amasa amasa</i>	เมษายน, มิถุนายน
116	ผีเสื้อหนอนนกกล้วยไม้ป่า	Orchid Tit	<i>Chilaria othona othona</i>	เมษายน, มิถุนายน
117	ผีเสื้อบินตลกธรรมชาติ	Common Punchinello	<i>Zemeros flegyas allica</i>	เมษายน, มิถุนายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
วงศ์ผีเสื้อน้ำเงิน (Family Lycaenidae)				
118	ผีเสื้อปีกกิ่งหุบคำ	Dark Judy	<i>Abisara fylla fylla</i>	มิถุนายน
119	ผีเสื้อประกายฟ้า*	Blue Gem	<i>Poritia erycinoides</i>	เมษายน
120	ผีเสื้อฟ้าวาวสีต่างฤดู	Common Cerulean	<i>Jamides celeno</i>	เมษายน
121	ผีเสื้อจมินกับปูนแถบทอง	Golden Sapphire	<i>Heliophorus brahma</i>	เมษายน, มิถุนายน
122	ผีเสื้อหนอนไม้ผลแถบดำ	Brilliant Flash	<i>Rapala elcia</i>	เมษายน
123	ผีเสื้อกามเทพดำ	Dark Cupid	<i>Tongeia potanini</i>	เมษายน
124	ผีเสื้อฟ้าขีดหกลายแถบ	Banded Lineblue	<i>Prosotas lutea</i>	เมษายน
125	ผีเสื้อฟ้าไม้กอลายหักจุดเด่น*	Purple Brokenband Oakblue	<i>Arhopala alitaeus</i>	เมษายน
126	ผีเสื้อแฉวาวเทา	Grey Tinsel	<i>Catapaecilma major</i>	เมษายน
127	ผีเสื้อสีหมากสุก	Dentate Sunbeam	<i>Curetis dentata</i>	เมษายน
128	ผีเสื้อภูเขาสะพายขาว	White Punch	<i>Dodona deodata</i>	เมษายน
129	ผีเสื้อปีกกิ่งหุบลายหัก	Common Plum Judy	<i>Abisara echerius</i>	เมษายน, มิถุนายน
130	ผีเสื้อลายขีดเงินกระบอง	Club Silverline	<i>Sipindasis syama</i>	เมษายน, มิถุนายน
131	ผีเสื้อกามเทพเหลืองฟ้า	Indian Cupid	<i>Everes lacturnus</i>	เมษายน, มิถุนายน
วงศ์ผีเสื้อบินเร็ว (Family Hesperidae)				
132	ผีเสื้อหน้าเขมัยักษ์หางช้อย	Lobed Awlking	<i>Chaospes subcaudatus crawfurdi</i>	มิถุนายน
133	ผีเสื้อหน้าเขมัยักษ์ส้มธรรมดา	Orange Awlet	<i>Bibasis harisa</i>	เมษายน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

No.	ชื่อสามัญ (ไทย)	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	เดือนที่พบ**
	วงศ์ผีเสื้อบินเร็ว (Family Hesperidae)			
134	ผีเสื้อคาคาเดสแดบสัน	Chocolate Demon	<i>Ancistroides nigrita</i>	เมษายน, มิถุนายน
135	ผีเสื้อหนอนอนหญ้าลายแฉกกว้าง	Lesser Bident Dart	<i>Potanthus trachala</i>	เมษายน, มิถุนายน

หมายเหตุ * ผีเสื้อชนิดหายาก ซึ่งพบเห็นได้น้อยมากในประเทศไทย

** เดือนที่พบ เกิดจากการสำรวจผีเสื้อ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 สำรวจเมื่อวันที่ 4-5 เมษายน 2546 และครั้งที่ 2 สำรวจเมื่อวันที่ 1-2 มิถุนายน 2546 โดยมีคุณเกรียงไกร สุวรรณภักดี นักดูผีเสื้อ จากกลุ่มรักผีเสื้อ ชมรมนักนิยชมธรรมชาติ ร่วมเป็นวิทยากร และร่วมสำรวจผีเสื้อเกี่ยวกับนักวิจัยท้องถิ่น (ชาวบ้าน)

ภาพที่ 30 ผีเสื้อกิ้งกนิน ไปงริมลำนน้ำเข็ก ได้แก่ผีเสื้อหางดาบภูเขา (*Graphium agestes*) - มีหางเป็นรูปดาบ, ผีเสื้อม้าลายธรรมดา (*Graphium macareus*) - พื้นดำจุดเขียวฟ้า และผีเสื้อหนอนใบกุ่มอินทรา (*Appias indra*) - ตัวเล็ก สีขาว

ภาพที่ 31 ผีเสื้อหางมังกรเขียว (*Lamproptera meges*) กำลังดูดกินน้ำริมลำนน้ำเข็ก